

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยฉบับนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่หนึ่ง กล่าวถึง ลักษณะและธรรมชาติของนักศึกษา ตอนที่สอง กล่าวถึง การพัฒนานักศึกษา ตอนที่สาม กล่าวถึง การจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา เอกชน ตอนที่สี่ กล่าวถึง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษา ซึ่งได้เสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

ลักษณะและธรรมชาติของนักศึกษา

นิสิตนักศึกษา เป็นคำที่ใช้เรียกผู้ที่ศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษา คำว่า "นิสิตนักศึกษา" นี้ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530: 101-102) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง ผู้ที่ศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งจะเรียกผู้ที่ศึกษาในสถาบันของตนแตกต่างกันไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรก เรียกผู้ที่ศึกษาในสถาบันของตนว่า "นิสิต" หมายถึง ผู้ที่มาศึกษาหาความรู้เป็นประจำ ต่อมาเมื่อมีการตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้เรียกผู้ที่ศึกษาในสถาบันว่า "นักศึกษา" ส่วนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีการบังคับให้ผู้เรียนอยู่ประจำด้วย เรียกผู้เรียนว่า "นิสิต" เมื่อได้มีการตั้งมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ตามมาภายหลังก็มีได้คำนึงถึงชื่อที่เคยแบ่งกันไว้แต่เดิม จึงเรียกผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาว่านักศึกษาทั้งสิ้น รวมถึงวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย เอกชนก็เรียกผู้เรียนในสถาบันของตนว่านักศึกษา

นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 18-22 ปี ไพฑูรย์ ลินลาวัฒน์ (2524: 39) กล่าวว่า เป็นช่วงวัยที่ครอบคลุมวัยรุ่นตอนปลายและวัยผู้ใหญ่ตอนต้น วัยนี้เป็นวัยที่กำลังปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงทั้งความเชื่อ ทศนคติและค่านิยมต่าง ๆ และบรรพต วีระสัย (2529: 19) กล่าวว่า ผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษามักอยู่ในวัยที่พลังร่างกายมีมาก พลังสมองก็อยู่ในระยะตื่นตัว เพราะได้เปลี่ยนแนวการเรียนจากระดับมัธยมศึกษาไปสู่วิธีการใหม่ ส่วนทองเรียน อมรัชกุล (2525: 34) กล่าวว่า เป็นวัยที่กำลังจะเติบโต เป็นผู้ใหญ่นุคคัลในวัยนี้มักมีอารมณ์อ่อนไหว ขณะเดียวกันก็มีความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลองสิ่งแปลกใหม่ มีความคิดเพื่อฝัน และพร้อมที่จะยอมรับอุดมการณ์ที่ตนเชื่อถือ ในทางจิตวิทยาถือว่าวัยนี้เป็นวัยที่กำลังแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ พรชูลี อาชาวำรุง (2525: 247) ที่กล่าวว่า นิสิตนักศึกษาแสดงลักษณะยึดมั่นถือมั่น เป็นผู้รู้รอบแต่ผู้เดียวและยึดตนเอง เป็นเกณฑ์น้อยลง

มีแนวโน้มที่จะแบ่งแยกตนเองออกจากผู้อื่นและสร้างบุรณาการของตน ทั้งหมดทั้งปวงซึ่งมักจะเรียกว่า การแสวงหาเอกลักษณ์ของตน

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2524: 40) กล่าวว่า นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาส่วนมากมาจากครอบครัวที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมดีกว่าคนอื่น ๆ ในสังคมทั่วไป เช่น ค้าขาย รัฐบาล เกษตรกรรม และอื่น ๆ เมื่อพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของนักศึกษาอยู่ในสภาพดี เช่นนี้ สถาบันการศึกษาและผู้สอนควรอิง เรื่องที่สอนให้ เข้ากับสภาพพื้นฐานของนักศึกษา จะทำให้คุณภาพการสอนเพิ่มมากขึ้น และในขณะที่เดียวกันผู้สอนควร เสนอข้อมูลและสภาพปัญหาของสังคมไทยนอกเหนือจากพื้นฐานของนักศึกษา เพื่อให้ นักศึกษาได้เห็น และรับรู้ด้วยพร้อมกัน

เมื่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้รับการสนับสนุนจากรัฐ โดยได้กระจายโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างแพร่หลายและกว้างขวาง ผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาจึงเพิ่มจำนวนสูงมากขึ้นและโดยไม่มีการจำกัดเพศ เชื้อชาติ ศาสนา ภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจ และภูมิลำเนา ทำให้สถานภาพทางสังคมและพื้นฐานทางเศรษฐกิจของนักศึกษาในช่วงระยะหลังแตกต่างกันไป ดังที่ ประภอบ คุปรัตน์ (2529: 188) ได้กล่าวถึงลักษณะของนักศึกษาในปี พ.ศ. 2526 ซึ่งมีนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในความรับผิดชอบของทบวงมหาวิทยาลัยอยู่ทั้งสิ้นประมาณ 985,845 คน เฉพาะมหาวิทยาลัยรามคำแหงแห่งเดียว มีนักศึกษาลงทะเบียนทั้งสิ้น 618,639 คน จากที่เคยมาจากครอบครัวขุนนางหรือผู้ดีสมัยก่อน ปัจจุบันสภาพครอบครัวของนิสิตนักศึกษาได้ขยายฐานต่ำลงมาเป็นลำดับ นักศึกษาจำนวนมากมาจากครอบครัวที่ยากจนที่พ่อแม่ต้องเก็บหอมรอมริบเพื่อการศึกษาแก่บุตรธิดา และสถาบันอุดมศึกษาเองก็มีหลากหลายประเภทที่จะให้บริการแก่นักศึกษาหลายระดับ ทั้งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและของเอกชน ทั้งนี้เนื่องจากการเปิดโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างแพร่หลายกว้างขวางนั่นเอง ความหลากหลายของนักศึกษาจึงเป็นสิ่งที่ควรได้รับความสนใจ

นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาตามการแบ่งของคอฟแมน (Kauffman อ้างถึงใน วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา 2530: 113-114) มี 4 ลักษณะ คือ

1. กลุ่มชอบสมาคม (Collegiate) เป็นนักศึกษาซึ่งส่วนใหญ่มาจากครอบครัวมีเงิน หรือชนชั้นกลาง (Middle Class) ซึ่งสนใจชีวิตในสังคม การกีฬา การบำเพ็ญประโยชน์ สำหรับนักศึกษาในอเมริกา กลุ่มนักศึกษาส่วนใหญ่มักจะอยู่ตามบ้านของสังคมที่มีอักษรกรีกด้วยย่อเป็นเครื่องหมาย เช่น กลุ่มซิมิซซุน (Sorority) และภราดรชน (Fraternity)

พวกนี้บางครั้งอาจจะต่อต้านอาจารย์ที่เน้นความต้องการที่จะพัฒนาสติปัญญา ส่วนนักศึกษาในไทยจะพบว่า เป็นกลุ่มที่มาจากครอบครัวชนชั้นกลางหรือสูง เป็นครอบครัวที่มาจากสังคมดี เศรษฐกิจดี เป็นพวกที่เรียนทางรัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ ลักษณะทั่วไปจะเป็นคนที่มีน้ำใจ ช่วยเหลือสังคมได้ดี

2. กลุ่มชอบอาชีพ (Vocational) กลุ่มนี้มักสนใจการฝึกฝนอาชีพโดยเฉพาะ ส่วนใหญ่มาจากพื้นฐานของชนชั้นกรรมมาชีพ (Working Class) นักศึกษากลุ่มนี้จะมีทัศนคติว่าอุดมศึกษาคือ สถาบันที่ให้โอกาสแก่เขาในการสร้างเสถียรภาพทาง เศรษฐกิจและยกสถานะทางสังคมให้ตน ฉะนั้นกลุ่มนักศึกษานี้มักจะเลือกสาขาวิชาทางวิศวกรรม ธุรกิจ บัญชี ครุศาสตร์ และเทคโนโลยี สำหรับนักศึกษาในประเทศไทยกลุ่มนี้สนใจวิชาเรียนต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการงานที่จะประกอบต่อไปในอนาคต พวกนี้มักจะมาจากครอบครัวที่มีพ่อแม่มีอาชีพเกี่ยวกับธุรกิจการค้าขาย ลูกจ้างบริษัทซึ่งมีฐานะทางครอบครัวปานกลาง

3. กลุ่มชอบวิชาการ (Academic) กลุ่มนักศึกษากลุ่มนี้มักจะมุ่งด้านสัมฤทธิ์ผลทางวิชาการ ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวชนชั้นกลางและมีพ่อแม่ที่มีการศึกษาดี มักจะสนใจการศึกษาและเลือกสถาบันที่ดี ๆ มีชื่อเสียง เข้าได้ยากเพื่อจะแข่งขันทางประสิทธิภาพในการเรียน พวกนี้จะพยายามเรียนเพื่อจะให้ได้ปริญญาสูง ๆ ในสาขาที่ตนสนใจ ไม่ชอบยุ่งเกี่ยวกับคนในสังคมมีเพื่อนน้อย บางครั้งอาจจะมีนิสิตที่เห็นแก่ตัวมุ่งผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าที่จะช่วยเหลือสังคมและคนอื่น ๆ ในสังคม

4. กลุ่มนอกกรอบแบบ (Non Conformist) กลุ่มนักศึกษากลุ่มนี้จะไม่ยอมรับค่านิยมใด ๆ ของนักศึกษาทั้งสามกลุ่มที่กล่าวมาแล้ว เพราะพวกนี้จะสนใจเรื่องความคิดและอุดมคติอย่างลึกซึ้งและมักจะมีลักษณะที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสถาบันและระบบต่าง ๆ กลุ่มนี้รวมทั้งกลุ่มที่เป็นนักกิจกรรมนิยม (Activist) นุปผาชน (Hippy) และพวกที่ชอบการแตกแยกซึ่งบางครั้งก็จะเป็นพวกที่อยู่กันเฉย ๆ แต่เมื่อไม่พอใจระเบียบต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยก็มักจะรวมตัวต่อต้านได้อย่างรวดเร็ว พวกนี้มักจะเป็นผู้นำของสังคมนิสิตนักศึกษาและมักจะมีวิธีการที่มักจะทำให้กลุ่มนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ทำตามตนเองได้ เพราะกลุ่มนี้มักจะคิดอะไรได้ฉับไว เฉียบคมและมีทักษะการใช้ภาษาดี

สำหรับนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของไทย ได้มีการศึกษาลักษณะของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ดังที่ นุรวัชชัย จงกลณี (2525: 21-22) ได้จำแนกความหลากหลาย

หลายออกได้เป็น 7 ประเภท ดังนี้

1. ต้องการชีวิต เสรีอยากใช้ชีวิตอย่างมีความสุขแบบอิสระในทุก ๆ ด้าน ใช้ความรู้สึกส่วนตัวเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ ความผิดถูก ต้องการแสดงออกให้สังคมยอมรับว่าเขา เป็นผู้รู้ และมีประสมการณ์ในทุก ๆ สิ่งที่ยิ่งใหญ่รับผิดชอบอยู่

2. ต่อต้านผู้ยิ่งใหญ่ มีความสำนึกว่าคนในสังคมย่อมมีสิทธิและความเสมอภาคเท่าเทียมกันและจะต้องไม่มีการแบ่งชนชั้น ทุกคนควรจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงบทบาททางการเมืองและการปกครอง

3. หวกล้างสิทธิความเสมอภาค ต่อต้านการรวมอำนาจและภาวะผูกขาด อำนาจของฝ่ายบริหารโดยไม่ชอบด้วยเหตุผล

4. หวกต่อต้านคัมภีร์ เชื่อมั่นเชื่อมั่นอยู่กับความคิดคำนึงของตนเอง และเห็นว่า เป็นสิ่งที่ถูกต้องเสมอ

5. ศูนย์พัฒนาประชาชน มีความมุ่งหวังอย่างแรงกล้าที่จะให้มหาวิทยาลัย เป็นสถาบันเพื่อปรับปรุงสังคมโดยการเข้าไปมีส่วนร่วม มีส่วนสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับชุมชนในขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนในสังคมด้วย

6. ความบริสุทธิ์ทางศีลธรรม มีความภาคภูมิใจในสถาบันการศึกษาของตนต้องการให้มหาวิทยาลัย เป็นสถาบันทางศีลธรรม เพื่อจะได้มีส่วนเข้าไปแก้ไขสภาพปัญหา เลวร้ายของสังคม

7. ต่อต้านสถาบัน หากจัดตั้งสถาบันขัดต่ออุดมการณ์และแนวสัจจะของสังคม และไม่สามารถใช้หลักเหตุผลเข้าไปอธิบายให้เป็นที่เข้าใจได้ก็จะเกิดความรู้สึกต่อต้าน ทั้งในและนอกรูปแบบ

นอกจากนี้ ประกอบ คูปรัดน์ และ อิศารัดน์ บุญนุช (อ้างถึงใน วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา บรรณาธิการ 2529: 40) ได้จำแนกลักษณะของนิสิตนักศึกษาของไทยไว้ 11 ประเภท ได้แก่

1. สนใจใฝ่รู้ (Intellectual)
2. เล็งอุ้วิชาการ (Academic)
3. การงานเป็นหลัก (Vocational)

4. พลักดันสังคม (Social Political Activists)
5. สร้างสมคุณธรรมและศาสนา (Religious Moralists)
6. ใฝ่หาความสนุก (Fun Seekers, Collegious)
7. ผูกพันประสานสังคม (Constructivists)
8. สร้างสมตนเอง (Individualists)
9. นักเลงหัวไม้ (Anti Social Youths)
10. พวกไม่เอาไหนเลย (Apathetic Youth, Political)
11. พวกเพิกเฉยมีนชา (Alienated Youth)

นอกเหนือไปจากความหลากหลายของลักษณะนิสิตนักศึกษาที่ได้จำแนกออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว เมื่อได้พิจารณาถึงลักษณะปลีกย่อยของนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในแต่ละชั้นปี ตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นปีแรกจนถึงชั้นปีสุดท้าย พฤติกรรมของนักศึกษาที่แสดงออกตลอดจนลักษณะต่าง ๆ ได้แตกต่างกันไปในแต่ละชั้นปีด้วย ทองเรียน อมรัชกุล (2525: 38-39) ได้เสนอลักษณะของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย จำแนกตามชั้นปี ดังนี้

นักศึกษานปีที่ 1 นักศึกษาพวกนี้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเพื่อความสำเร็จในเชิงวิชาการ สนใจในการศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ ต้องการเข้าใจตนเอง เข้าใจปัญหาของโลก รวมทั้งแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเอง แสวงหาฐานะส่วนตัว มีความเป็นมิตร ผูกพันอยู่กับเพื่อนและชอบรวมอยู่ในกลุ่ม เป็นผู้ที่มีมนุษยธรรม สุภาพเรียบร้อย ให้ความคุ้มครอง และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความรู้สึกทั่วไปของนักศึกษาในการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยระคนกันระหว่างความกลัว และความตื่นเต้น พวกนี้จะเข้าร่วมกิจกรรมทุกประเภทในมหาวิทยาลัย

นักศึกษานปีที่ 2 ส่วนใหญ่มักจะเกิดความไม่พอใจมหาวิทยาลัย แต่ในบางกรณีก็เพียงแต่จะมีความเบื่อ และรู้สึกเฉย ๆ ไม่ยินดียินร้ายต่อสภาพทั่วไปในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ก็เพราะพวกนี้ถูกทอดทิ้ง ไม่ได้รับการเอาใจใส่ จนกระทั่งนักศึกษาเกิดความรู้สึกขึ้นมาเองว่าตนเองเป็นคนขาดความรับผิดชอบ ดังนั้นทางออกของนักศึกษาเหล่านี้ คือ การริเริ่มสร้างความเป็นแบบแผนของกลุ่มย่อยขึ้นมาจนเกิดเป็นวัฒนธรรมเพื่อนฝูงขึ้น

นักศึกษานปีที่ 3 จะมีวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของตนเอง เป็นเอกลักษณ์เฉพาะมี

ความคิดเป็นแนวเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ มีค่านิยมคล้ายคลึงกัน มีความไม่พอใจมหาวิทยาลัยในด้านต่าง ๆ รวมทั้งวิพากษ์วิจารณ์มหาวิทยาลัยอย่างรุนแรง

นักศึกษาปีที่ 4 มีแนวโน้มที่จะเบนความสนใจออกไปจากมหาวิทยาลัยเริ่มแต่ไม่สนใจวัฒนธรรม และความเป็นอยู่ของนิสิตนักศึกษา ไม่ยอมรับระเบียบประเพณีของนิสิตนักศึกษาด้วยตนเอง โดยส่วนใหญ่แล้วจะสนใจแต่เรื่องส่วนตัว เฉพาะอย่างยิ่งชีวิตภายหลังสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยในระดับปริญญาตรีไปแล้ว

สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษา จะต้องรู้ถึงลักษณะและธรรมชาติของนิสิตนักศึกษาในสถาบันของตน เพื่อจะได้จัดระบบการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งสภาพแวดล้อมภายในสถาบันอุดมศึกษาให้สอดคล้องและเกื้อกูลแก่ผู้เรียน นักศึกษาแต่ละคนย่อมมีเอกลักษณ์ของตนเอง มีความถนัดและศักยภาพแตกต่างกันออกไป สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งจึงควร เน้นที่ทำอะไร จึงจะทำให้นักศึกษาในสถาบันของตนได้รับการพัฒนาในทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพตามขีดความสามารถและศักยภาพของนักศึกษา

การพัฒนานักศึกษา

ภารกิจสำคัญประการแรกของสถาบันอุดมศึกษาที่สืบเนื่องมาช้านานคือการผลิตบัณฑิต ซึ่งเป้าหมายที่สำคัญของการผลิตบัณฑิตก็คือการผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้แก่สังคมและประเทศชาติ บัณฑิตใหม่แต่เป็นเพียงผู้สืบทอดความคิดและวัฒนธรรมของคนแต่ละรุ่นเท่านั้น แต่ยังมีหน้าที่จรรโลงและสร้างสรรค์ความรู้ วิทยาการ และเทคโนโลยีให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นต่อไปอีกด้วย การพัฒนานักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการอุดมศึกษา จึงเป็นเป้าหมายหลักของสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่ง ที่ต่างมุ่งส่งเสริมให้นักศึกษา เป็นผู้รู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณ ส่งเสริมให้เป็นพลเมืองดี เข้าใจตนเอง เข้ากับผู้อื่นได้ และสามารถประกอบอาชีพได้ในอนาคต (ธิดารัตน์ บุญนุช 2528: 362)

จุดมุ่งหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้เป็นคนที่ไม่เป็นปัญหาของสังคม เป็นคนที่มีประโยชน์และสร้างสรรค์สังคมนั้น วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530: 117-118) กล่าวว่า ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การอุดมศึกษาสามารถช่วยพัฒนาได้ทั้งสองทาง ได้แก่ การเตรียมคนและการพัฒนาขณะทำงานซึ่ง เป็นการพัฒนามนุษย์โดยตรง ส่วนการพัฒนามนุษย์ทาง

อ้อม ได้แก่ การวิจัยค้นคว้าวิธีการใหม่ ๆ ขึ้น และได้มีผู้นำผลการวิจัยไปใช้ในสังคม หรือไปแนะนำให้คนในสังคมใช้ เพื่อพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรหรือการแก้ไขปัญหาสังคม

สำหรับแนวทางการพัฒนานักศึกษาให้ได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านความคิด สติปัญญา การระมัดระวังอารมณ์ ความประหลาดใจ การสังคม การเมืองและการยกระดับจิตใจ เยี่ยงปัญญาชนนั้น วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530: 118-125) ได้กล่าวว่า มหาวิทยาลัยมีหน้าที่ในการพัฒนามนุษย์ ตามแนวทางดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาเอกลักษณ์บุคคล มหาวิทยาลัยมีหน้าที่ในการพัฒนาคนให้ เป็นคนที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง พอใจและภูมิใจในความเป็นมนุษย์ของตน การพัฒนาเอกลักษณ์บุคคลนี้มุ่งพัฒนาสี่ด้านคือ ด้านสติปัญญา ด้านทัศนคติ ด้านจริยธรรม และด้านบุคลิกภาพ

2. การพัฒนามนุษย์เพื่อครอบครัว มหาวิทยาลัยควรจัดการ เรียนการสอน หรือจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมนิสิตนักศึกษาให้มีความพร้อมทางด้านครอบครัว สามารถหาคู่ครองที่เหมาะสมได้ เป็นพ่อที่ดี เป็นแม่ที่ดี และรู้จักใช้ชีวิตในครอบครัวอย่าง เป็นสุข

3. การพัฒนามนุษย์เพื่อวิชาชีพ คนเราจะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขอย่างน้อยจะต้องมีปัจจัยพื้นฐาน เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม บ้าน ยารักษาโรค และเครื่องอำนวยความสะดวกให้แก่วีชีวิตตามอัธยาศัย ดังนั้นคนจึงต้องมีงานทำ เพื่อนำรายได้มาสนับสนุนการถือฤกษ์ ความจำเป็นพื้นฐานของชีวิต มหาวิทยาลัยจึงควรมีบทบาทในการ เตรียมคนให้พร้อมที่จะออกไปประกอบอาชีพตามที่ตนเองถนัดหรือสนใจ มหาวิทยาลัยไม่เพียงแต่จะให้ความรู้ทางด้านวิชาชีพเท่านั้น แต่ควรจะให้ข้อมูล ข่าวสาร การแนะแนวเกี่ยวกับอาชีพด้วย

4. การพัฒนามนุษย์เพื่อสังคม เป็นการพัฒนามนุษย์ให้รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รู้จักทำงานเป็นกลุ่ม และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มหาวิทยาลัยจะต้องจัดสิ่งแวดล้อม หลักสูตร กิจกรรม และการเรียนการสอน เพื่อให้ นักศึกษาได้พัฒนาด้านสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักรักษาคุณค่าของสิ่งที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ไว้ มีความรู้ด้านทักษะทางสังคม รู้จักสิทธิ เสรีภาพและความรับผิดชอบของตนเองต่อผู้อื่น ทำคนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม พัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมและรวมทั้งพัฒนาให้ เป็นผู้ประสานงานที่ดีได้

นักศึกษาถือได้ว่า เป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดในระบบการผลิตของ สถาบันอุดมศึกษา และที่

สำคัญที่สุดนี้เป็นมนุษย์ มีชีวิตจิตใจ มีความหลากหลาย สถาบันใดก็ตามที่รู้และเข้าใจในวัตถุประสงค์ของคน และสามารถจัดระบบการดำเนินงานทั้งในด้านการเรียนการสอน การให้บริการและการปกครองแล้ว ก็ย่อมจะมีโอกาสประสบผลสำเร็จได้มากกว่าสถาบันที่ผู้บริหารปราศจากความรู้ความเข้าใจดังกล่าว (ประกอบ คูปรันต์ 2529: 209) การพัฒนานักศึกษาจึงไม่ได้จำกัดอยู่แต่การให้ความรู้เท่านั้น แต่มหาวิทยาลัยจะต้องพัฒนานักศึกษาทั้งทางด้านอารมณ์และสังคมด้วย ดังที่ วิลเลียมสัน (Williamson อ้างถึงใน พรชูลี อาชาวำรุ่ง 2525: 263) กล่าวถึงข้อตกลงเบื้องต้นในการพัฒนานักศึกษาว่า

1. นิสิตนักศึกษาแต่ละคนต้องได้รับการพัฒนาทุก ๆ ด้านพร้อมกันในฐานะที่เป็นบุคคล ๆ หนึ่ง
2. นิสิตนักศึกษาแต่ละคนมีเอกลักษณ์ของตนเอง สถาบันอุดมศึกษาต้องดูแลเอาใจใส่ในสภาพที่เขามีความเป็น เอกลักษณ์เช่นนั้น
3. ควรจัดบรรยากาศในมหาวิทยาลัยในสภาพที่ช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มที่
4. นิสิตนักศึกษาต้องรับผิดชอบตนเองให้มากที่สุด ใน เรื่องการพัฒนาตนเองทั้งทางด้านร่างกายและสังคม

สำหรับมิลเลอร์ และ พรินซ์ (Miller and Prince อ้างถึงใน พรชูลี อาชาวำรุ่ง 2525: 264-265) กล่าวว่า การพัฒนานิสิตศึกษานั้นไม่ใช่หน้าที่ของอาจารย์ผู้สอน ผู้บริหารมหาวิทยาลัยหรือนุกลากรกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันโดยถือเป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัย ซึ่งจะต้องยึดหลักดังนี้

1. การพัฒนามุคคละเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและสะสมกันมาของการ เจริญเติบโตด้านร่างกาย จิตใจและสังคม
2. การพัฒนามักจะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่คาดว่า จะมีการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมที่แต่ละคน หรือกลุ่มบุคคลทำงานร่วมกัน เพื่อสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมากกว่า เพื่อตอบสนองภายหลังจากสิ่งนั้น เกิดขึ้นแล้ว
3. ควรได้มีการสอนนิสิตนักศึกษาถึงความสามารถและทักษะต่าง ๆ ที่จะช่วยให้พวกเขา

เขาเกิดความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ

4. ควรให้นักศึกษามีโอกาสแก้ปัญหา เพื่อให้มีความก้าวหน้าในการพัฒนา
5. การพัฒนาจะเป็นไปได้มากขึ้น ถ้านิสิตนักศึกษา อาจารย์ บุคลากร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทำงานร่วมกัน ในอันที่จะ เสริมสร้างการพัฒนานั้น
6. ควรให้นักศึกษามีอิสระที่จะได้ลองแสดงความคิดเห็นและความรู้สึก โดยไม่ต้องกลัวการโจมตี หรือการปฏิเสธความคิดเห็น
7. นิสิตนักศึกษาต้องเป็นผู้เริ่มต้นด้วยตัวเองที่จะก้าวไปข้างหน้าตามขีดความสามารถคนและจะต้องประสบความสำเร็จในแต่ละขั้นตอนก่อนจะผ่านพ้นไป ตลอดจนกระบวนการพัฒนา
8. นิสิตนักศึกษาควรมีโอกาสได้ค้นหาความต้องการของตนเองที่จะ เกิดการพัฒนาและตัดสินใจว่าการเรียนรู้อย่างไรที่เขาต้องการ และทำอย่างไรจึงจะบรรลุความต้องการนั้น
9. นิสิตนักศึกษาควรมีโอกาสได้สังเกต และมีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้มีพฤติกรรมที่สังคมยกย่องและมีคุณธรรม คุณลักษณะ ตลอดจนกระบวนการที่เป็นแบบอย่างที่ดี
10. ควรให้นักศึกษาได้ เข้าถึงแหล่งของกำลังคน กำลังทรัพย์ และข้อมูลที่สำคัญต่อการพัฒนา
11. การทราบผลที่เที่ยงตรงอัน เกิดจากการกระทำของตนเอง เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนา
12. การเสริมให้นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติ และลองใช้ความคิดและวิธีการใหม่ ๆ จะช่วยให้เกิดการพัฒนา
13. การเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ซับซ้อนและการนำความรู้ไปใช้ในเวลาอันควรในชีวิตจริง เป็นสิ่งที่ควรสนับสนุน

ธิดารัตน์ บุญนุษ (2528: 363-371) กล่าวว่า แนวทางที่จะช่วยให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาคือ การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของสถาบันที่สนองต่อความต้องการของนิสิตนักศึกษา ซึ่งจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในอนาคตของนักศึกษา ได้แก่

1. ความสามารถในการวางแผนทางชีวิตของตนเอง
2. ความสามารถในการวางแผนอาชีพ
3. ความสามารถทางสังคม
4. ความเป็นผู้นำและการบำเพ็ญประโยชน์

สำหรับ สุมณ อมรวิวัฒน์ (ใน วัลลภา เทพัสติน ๗ อุตยา บรรณาธิการ 2529: 83-86) สรุปว่า คุณสมบัติที่สำคัญของนิสิตนักศึกษา ซึ่งควรจะได้รับส่งเสริมจากมหาวิทยาลัย ได้แก่

1. มีความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพ
2. ได้รับการฝึกหัดอบรมเพื่อเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณสมบัติทั้งภายนอกและภายใน คุณสมบัติภายนอก ได้แก่ การมีสุขภาพอนามัยที่ดี มีบุคลิกภาพที่กลมกลืน ผสมผสานกับคนส่วนใหญ่ และสามารถที่จะโดดเด่นออกมาเป็นผู้นำของกลุ่มชนได้ มีมนุษยสัมพันธ์ เพื่อการอยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างราบรื่นและสงบสุขโดยจะต้องมีคุณธรรมนำคุณวุฒิ คุณสมบัติภายนอก ได้แก่ การมีสุนทรียภาพ เพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงาม การมีจิตใจที่เป็นอิสระไม่ตกเป็นทาสของอาภิสลินจ้าง
3. เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ได้แก่ การอำนวยความสะดวกแก่ผู้อื่น หรือการเสียสละการเป็นผู้นำที่มีระเบียบวินัย
4. มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

ทฤษฎีการพัฒนา นิสิตนักศึกษา ของ ชิคเกอร์ริง

แนวความคิดในการพัฒนา นิสิตนักศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา ควรจะบูรณาการความรู้ทางวิชาการให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับการพัฒนาบุคคลในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งแนวคิดในการพัฒนา นิสิตศึกษาอย่างสมบูรณ์แบบทั้งหมดทั้งปวงของบุคคลนี้ อาร์เธอร์ ดับเบิลยู ชิคเกอร์ริง (Arthur W. Chickering) นักจิตวิทยาและนักการศึกษาชาวอเมริกัน เป็นอีกผู้หนึ่งที่มีชื่อเสียง ในด้านการพัฒนา นิสิตศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา ชิคเกอร์ริงได้ศึกษาการพัฒนา นิสิตศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจิตวิทยาพัฒนาการ นิสิตศึกษา ในระดับอุดมศึกษา ของ นิสิตศึกษา ที่วิทยาลัยกอดดาร์ด (Goddard College) นิวฮาร์พ สหรัฐอเมริกา ในระหว่างปี ค.ศ. 1959 จนถึงปี ค.ศ. 1965 ซึ่งในระหว่างช่วงระยะเวลาดังกล่าว ชิคเกอร์ริงได้ทำหน้าที่ทั้งผู้สอนและผู้วิจัยพร้อมกันไป และในปี ค.ศ. 1965 ชิคเกอร์ริงได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนา นิสิตศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา โดยได้ศึกษาถึงขนาดและสภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษา ลักษณะของ นิสิตศึกษา คุณสมบัติ

ของนักศึกษาที่ควรจะได้รับพัฒนา และพัฒนาการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาค่าง ๆ จำนวน 13 แห่ง จากการศึกษาเรื่องนี้ ชิคเกอร์ริงได้ชี้ให้ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาตระหนักและเข้าใจถึงบทบาทและภารกิจของสถาบันที่มีต่อนิสิตนักศึกษา กล่าวคือ สถาบันอุดมศึกษาจะต้องสนับสนุน เสริมสร้าง และพัฒนานักศึกษาในทุกด้านอย่างสมบูรณ์แบบทั้งหมดทั้งปวงของบุคคล สถาบันอุดมศึกษา มิใช่แต่จะทำหน้าที่เพียงสอนนักศึกษา เพื่อให้เรียนจบหลักสูตรแล้วได้รับปริญญาบัตรหรือวุฒิปริญญา และสามารถประกอบอาชีพได้ภายหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว เท่านั้น สถาบันอุดมศึกษาจะต้องมุ่งฝึกฝน เสริมสร้างและพัฒนานักศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ ประสิทธิภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม รู้จักการปรับตัว สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และรวมทั้งสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่นับวันจะมีแต่ความสลับซับซ้อนได้อย่างมีความสุข และประสมผลสำเร็จ

ชิคเกอร์ริงได้บูรณาการงานวิจัยและข้อค้นพบต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ทั้งในระดับมหาวิทยาลัย และวิทยาลัยจำนวนหลายแห่ง ได้ผลสรุปว่ามิติของการพัฒนานักศึกษาของสถาบัน เหล่านั้นมิได้แตกต่างกันในแง่มุมและขั้นตอนของการพัฒนา ชิคเกอร์ริงจึงได้จำแนกมิติของการพัฒนานักศึกษาออกเป็น 7 ด้านด้วยกัน ได้แก่ การพัฒนาสมรรถภาพ การพัฒนาอารมณ์ การพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง การพัฒนาความมีเอกลักษณ์ การพัฒนาความมีอิสระในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การกำหนดเป้าหมายในชีวิตอย่างชัดเจน และการพัฒนาบูรณาการ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า แนวทางการพัฒนานักศึกษาทั้ง 7 ด้านของชิคเกอร์ริงดังกล่าวข้างต้นนี้ เป็นทฤษฎีที่ครอบคลุมการพัฒนานักศึกษาทุก ๆ ด้าน เป็นการพัฒนานักศึกษาที่สอดคล้องกับ เป้าหมายของการอุดมศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำมาศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาของมหาวิทยาลัย เอกชนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การพัฒนาสมรรถภาพ (Achieving Competence) การพัฒนาสมรรถภาพ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการคือ สมรรถภาพทางด้านสติปัญญา ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่มุ่งพัฒนาด้านนี้เป็นประการสำคัญ สมรรถภาพทางด้านร่างกาย และสมรรถภาพทางด้านสังคม ส่วนที่สำคัญสุดขององค์ประกอบทั้งสามประการคือ การรวบรวมสมรรถภาพทั้งสามประการ เข้าด้วยกันและนำออกมาใช้ด้วยความเชื่อมั่น อย่างมีประสิทธิภาพจนบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ (Chickering 1974: 8-19)

การพัฒนาสมรรถภาพทางด้านสติปัญญา เพื่อให้แก่นักศึกษามุ่งถึงขีดสูงที่สุดนั้น เป็นสิ่งที่สถาบันอุดมศึกษาได้พิจารณาให้ความสำคัญตลอดมา เพราะสติปัญญา เป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่ทำให้บุคคลสามารถมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ และสามารถพัฒนาความเจริญก้าวหน้าให้แก่ตนเอง

และประเทศชาติ เจอซิลด์ (Jersild อ้างถึงใน ปรชาติ รวมสุด 2528: 41) กล่าวว่า สติปัญญาของคนในช่วงวัยรุ่นถือได้ว่า มีความสมบูรณ์มาก สามารถคิดในสิ่งนามธรรมหรือรับรู้นามธรรมที่ซับซ้อนแล้วเก็บสะสมไว้เป็นประสบการณ์ที่คงทนถาวร ภู เกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ที่ซับซ้อนระดับสูงก็สามารถเรียนรู้ได้ในระยะนี้ นอกจากการพัฒนาด้านสติปัญญาแล้ว สถาบันอุดมศึกษาจะต้องคำนึงถึงการพัฒนาสมรรถภาพทางด้านสุขภาพร่างกายด้วย สุขภาพที่ดีหมายถึง ภาวะแห่งความสมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจ รวมถึงการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยดี จอห์น ลอค (John Locke อ้างถึงใน สุชาติ โสมประยูร 2521: 5) กล่าวว่า "จิตที่แจ่มใสย่อมอยู่ในร่างกายที่สมบูรณ์" ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างสุขภาพของร่างกายและจิตใจ จนเกือบจะแยกกันไม่ออก

บุคคลที่มีสุขภาพจิตดีนั้น ราตรี ธรรมนิยม (2525: 274) กล่าวว่า จะเป็นผู้ที่มีความเข้าใจตนเอง สามารถปรับตัวให้มีความสุขและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ดี ซึ่งจะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาสมรรถภาพทางด้านสังคมให้สามารถเข้ากับผู้อื่นได้ มีมนุษยสัมพันธ์และทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

สมรรถภาพของบุคคลเป็นผลของการ เสริมสร้างที่ได้สะสมต่อเนื่องกันมาตั้งแต่แรกในวัย เด็ก และเพิ่มบทบาทตลอดจนความสำคัญสูงมากยิ่งขึ้นจนถึงวัย นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา และในวัยผู้ใหญ่ การพัฒนาสมรรถภาพทางสติปัญญาของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจะมุ่งไปสู่การ เลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัดและความสามารถของตน สมรรถภาพทางด้านร่างกายและสังคมมีส่วนสำคัญยิ่งที่ช่วยพัฒนานักศึกษาให้รู้จักปรับตัวให้เข้ากับบุคคล ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และสัมพันธ์กับบุคคลในสังคมได้กว้างขวางขึ้น และรวมทั้งช่วยให้พัฒนาการด้านอื่น ๆ บรรลุผลสำเร็จพร้อมกันไปด้วย (Chickering 1974: 8-19)

2. การพัฒนาอารมณ์ (Managing Emotion) การพัฒนานักศึกษาเพื่อให้บรรลุถึงวุฒิภาวะทางอารมณ์นั้นจะต้องมีลักษณะค่อย เป็นค่อยไปและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แซนฟอร์ด (Sanford 1962: 260) กล่าวถึงนักศึกษาในมหาวิทยาลัยว่า เป็นพวกที่ต้องการ เป็นตัวของตัวเอง มีความขัดแย้งเรื่องคุณธรรม ชอบแสดงออก มีปัญหาทับซ้อนใจ ปัญหาเรื่องเพศ และมีความขัดแย้งในตนเอง การรู้จักควบคุมอารมณ์ตนเองของนิสิตนักศึกษาจึง เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาด้านอารมณ์ การพัฒนาด้านอารมณ์จะไม่เกิดจากการบังคับจากพ่อแม่ และจะไม่เกิดจากหมู่เพื่อนหรือวัฒนธรรม แต่จะเกิดจากภายในจิตใจของผู้นั้นเอง นักศึกษาที่ได้รับการพัฒนา

จนบรรลุวุฒิภาวะทางอารมณ์นั้น สามารถเข้าใจตนเองได้ดีและ เชื่อมความสัมพันธ์ของคนเองกับผู้อื่นได้ในแง่ของจุดมุ่งหมายของบุคคล ทศนคติค่านิยมต่าง ๆ และแผนการดำเนินงานในอนาคต (Chickering 1974: 8-19)

นักศึกษาในมหาวิทยาลัย เป็นผู้ที่อยู่ในช่วงวัยที่ครอบคลุมวัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (ไพฑูริย์ ลินลาวัฒน์ 2524: 39) ซึ่งเป็นวัยที่ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530: 106-107) กล่าวว่า มีปัญหาหลายประเภท เช่น ปัญหาส่วนตัว การปรับตัว ปัญหาการเปลี่ยนแปลงจากเด็กเป็นผู้ใหญ่ ปัญหาด้านสรีระ ปัญหาด้านอารมณ์ ความรู้สึกว่า รุนแรงและกังวลใจ จึงเป็นหน้าที่อันสำคัญของคณาจารย์และสถาบันที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับนิสิต-นักศึกษาและช่วยพัฒนานักศึกษาให้ เป็นคนที่สมบูรณ์และมีวุฒิภาวะทางอารมณ์เพิ่มสูงขึ้นโดยลำดับ การพัฒนาอารมณ์ของนักศึกษานั้น เวบสเตอร์ ฟรีดแมน และ เฮิสต์ (Webster, Freedman and Heist 1962: 830) ได้กล่าวว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยที่มีวัยเพิ่มมากขึ้น จะมีการพัฒนา ด้านอารมณ์สูงขึ้น มีวุฒิภาวะเพิ่มขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาดิคค่อและประสานงานกับบุคคลต่าง ๆ ได้ ดีกว่านักศึกษาที่มีวัยต่ำกว่า

การรู้จักควบคุมอารมณ์และปรับสภาวะของอารมณ์และจิตใจคือพฤติกรรมและ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รู้จักจัดวางอารมณ์ให้เหมาะสมถูกต้องกับสภาพเงื่อนไขและ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นั้น ฮิลการ์ด และ คณะ (Hilgard and Others 1979: 399) กล่าวว่า แม้ว่าการแสดง ออกทางอารมณ์จะเป็นสิ่งที่มีมาตั้งแต่กำเนิด แต่คนเราจำเป็นต้องปรับการแสดงออกทางอารมณ์ไป ตามประสบการณ์การเรียนรู้ของแต่ละคน ตลอดไปถึงสถานการณ์ที่กำลังเผชิญขณะนั้นด้วย และ สตรองแมน (Strongman 1978: 205) กล่าวว่า เมื่อใดที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไม่ว่า จะเป็นลักษณะของการเผชิญหน้าหรือไม่ก็ตาม การแสดงออกของอารมณ์ย่อมเกิดขึ้น โดยที่บุคคล จะสังเกตพิจารณาลักษณะการแสดงออกที่ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนเอง นำไปสู่พฤติกรรมการตอบสนอง เกิด เป็นปฏิกิริยาโต้ตอบระหว่างบุคคล และการแสดงออกทางธรรมชาติของบุคคลมีแนวโน้มในสองลักษณะ คือ การแสดงออกทางอารมณ์เพื่อเข้าหาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับการแสดงออกทางอารมณ์เพื่อหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

3. การพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง (Becoming Autonomous) นักศึกษาใน มหาวิทยาลัยอยู่ในวัยที่ชอบแสดงออกถึงการ เป็นตัวของตัวเอง ฟังตนเอง การ เป็นตัวของตัวเอง หมายถึงการมีสภาพจิตใจที่มั่นคงสามารถดำเนินการประสานงานและอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้

คือ การบรรลุถึงความเป็นตัวของตัวเองนี้ ประกอบด้วยการมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ความเป็นอิสระด้านจิตใจ ความเข้าใจในบุคคลอื่นและการยอมรับในลักษณะที่พหุอาสยซึ่งกันและกัน ตลอดจนความสามารถในการกำหนดวิถีชีวิตและกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองอย่าง เข้มแข็งและด้วยความมั่นใจ การยอมรับในการพหุอาสยซึ่งกันและกัน เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการ เป็นตัวของตัวเอง นักศึกษาจะต้องตระหนักและเข้าใจว่า บิคา มารคา มิใช่ผู้ค้ำจุนของนักศึกษาตลอดไป นักศึกษาจะต้องรู้จักช่วยเหลือตนเอง รู้จักจัดการ เรื่องการเงิน รู้จักทำงาน เพื่อหารายได้มาสนับสนุนการศึกษาและการดำรงชีวิตของตน นักศึกษาไม่ควรจะแสวงหาผลประโยชน์หรือผลกำไรจากสังคมแต่ฝ่ายเดียว นักศึกษาจะต้องรู้จักการให้ การอุทิศและการแบ่งปันแก่สังคมบ้าง การให้และการรับในโอกาสต่าง ๆ นั้นถือเป็นสิ่งจำเป็นที่เคียงคู่กันอยู่เสมอในการดำรงชีวิตของมนุษย์ (Chickering 1974: 8-19)

ในสังคมที่มีความหลากหลาย เช่นชีวิตภายในมหาวิทยาลัยนั้น นักศึกษาจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับหมู่เพื่อน เป็นจำนวนมาก เพื่อนมีอิทธิพลต่อความรู้สึกและพฤติกรรมของนักศึกษา และรวมทั้งการปรับตัว วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2527: 31) กล่าวว่า สิ่งที่มีอิทธิพลในการปรับตัวของนิสิตที่สำคัญคือ กลุ่มเพื่อน (Peer Group) ซึ่งเป็นลักษณะวัยรุ่นทั่วไปที่มีความต้องการที่จะอยู่ในกลุ่มอย่างมีความสุข เพราะกลุ่มเพื่อนทำให้เกิดความมั่นใจ มีการยอมรับ และยังเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้รู้จักเพื่อน รู้จักตนเองและ เรียนรู้ชีวิตการอยู่ร่วมกัน และ มุกดา สุขสมาน (2528: 138-139) กล่าวว่า การรู้จักตนเอง ยอมรับตนเอง มีความเชื่อมั่นต่อตนเอง รู้จักแก้ไขปรับปรุงตนเองเมื่อพบข้อบกพร่อง มีพื้นฐานของความรักที่จะดูแลผู้อื่น การเสียสละ ตระหนักต่อความจริงต่าง ๆ ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมรอบตัวและสามารถทำให้เหมาะสมกับตนเอง จะทำให้เป็นผู้มีความสุข และสุขภาพจิตดีที่เข้าใจกับความเป็นจริง การเป็นตัวของตัวเองนั้น นักศึกษาจะต้องกล้าแสดงออก กล้าพูดอย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมา และจริงใจ

พฤติกรรมกล้าแสดงออกนี้ เมลวิน (Melvin 1975: 340) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการแสดงออกที่เปิดเผยตนเองให้ทราบว่าตนคือใคร มีความคิดและมีความรู้สึกอย่างไร ดังนั้น นักศึกษาที่มีความเป็นตัวของตัวเอง จึงควรแสดงออกถึงแนวความคิด ความเชื่อและความรู้สึกของตนเอง ในวิถีทางที่เคารพในสิทธิของผู้อื่นพร้อมกันไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ซานสเบอรี (Sansbury 1974: 118) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมกล้าแสดงออกเป็นลักษณะหนึ่งของการแสดง

ออกทางความคิดและความรู้สึกอย่างมีประสิทธิภาพที่ประกอบด้วยทักษะการพูด น้ำเสียงและลักษณะที่ไม่เป็นคำพูด

โดยสรุป นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาควรได้รับการพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความเชื่อมั่น จิตใจมั่นคง กล้าแสดงออกและเปิดเผยพฤติกรรมของตนเอง ในขณะที่เดียวกันก็รู้จักรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นและสามารถ เข้าใจ ร่วมทำงานกับบุคคลอื่นในสังคมได้

4. การพัฒนาความมีเอกลักษณ์ (Establishing Identity) การพัฒนาความมีเอกลักษณ์ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาล้วน เป็นผลอันสืบเนื่องมาจากการพัฒนาสมรรถภาพ การพัฒนาอารมณ์ และการพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง ความมีเอกลักษณ์ หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีความรู้สึกที่ตนเองกำลังจะเป็นอะไร สำนึกที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองนั้น เกิดจากการรวบรวมเอาความรู้สึกทั้งทางด้านร่างกาย จินตนาการ ภาวลักษณะ ท่าทาง และความทรงจำต่อเนื่องรวมเข้าด้วยกัน การพัฒนาความมีเอกลักษณ์เกี่ยวข้องกับทัศนคติด้านความต้องการทางกายภาพ จิตใจ บุคลิกลักษณะและการแสดงออกทางเพศอย่างชัดเจน ซึ่งรวมความถึงบทบาทด้าน เพศของตนและพฤติกรรมทาง เพศที่แสดงออกอย่างเหมาะสมด้วย (Chickering 1974: 8-19)

ความมีเอกลักษณ์เป็นผลสืบเนื่องและสัมพันธ์ใกล้ชิดกับค่านิยม ซึ่งค่านิยมมีส่วนสำคัญในการกำหนดบทบาทต่อพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคล สำหรับค่านิยมนั้น มานน์ (Mann 1966: 114) มีความเห็นว่า เกิดจากการเรียนรู้ที่มีพื้นฐานมาจากการเลียนแบบ ค่านิยมเป็นความเชื่ออย่างหนึ่ง ซึ่งอาจวัดได้จากการชอบหรือไม่ชอบในแต่ละเหตุการณ์ และค่านิยมจะเปลี่ยนแปลงไปตามประสบการณ์และการเรียนรู้ ฮีท (Heath 1968:91) กล่าวว่า ความสามารถในการจัดการเกี่ยวกับเรื่องของตนเอง มีความสัมพันธ์โดยตรงกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา แรงจูงใจ จินตนาการ ความสนใจ และบุคลิกภาพ เป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง ด้วยเหตุนี้จึงเป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัยในการพัฒนานักศึกษา ยกกระดับจิตใจให้นักศึกษาเป็นคนที่มีความรู้ของตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง พอใจและภูมิใจในความเป็นมนุษย์ของตน การพัฒนาเอกัตบุคคลนี้ จะต้องมุ่งพัฒนาทั้งทางด้านสติปัญญา ทัศนคติ จริยธรรม และด้านบุคลิกภาพ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา 2530: 118-120)

สถาบันอุดมศึกษาควรได้พัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้ที่มีความรู้ของตนเอง มีความ

เชื่อมั่นในตนเอง มีทัศนคติและค่านิยมที่มีแนวโน้มด้านสุนทรีย์ มีเมตตา จริยธรรมและบุคลิกภาพที่ดี ทั้งนี้ เพื่อสอดคล้องกับ เป้าหมายของการอุดมศึกษาที่มุ่งสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษา เป็นแหล่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และรวมทั้ง เป็นแหล่งที่จะพัฒนาคนให้แก่สังคมอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อไป

5. การพัฒนาความมีอิสระในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล (Freeing Interpersonal Relationship) ความรู้สึกของบุคคลที่คิดว่าคนนั้นมีบุคลิกภาพหรือเอกลักษณ์เฉพาะตัวเป็นของตนเอง จะช่วยเสริมให้การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับบุคคลอื่นเป็นไปอย่างอิสระและคล่องตัวมากยิ่งขึ้น (Chickering 1974: 15) ซึ่งสอดคล้องกับไวท์ (White 1958: 343) ที่ได้กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จะช่วยลดความวิตกกังวล ผ่อนคลายความตึงเครียด ลดการต่อต้าน ในขณะที่เดียวกับความสัมพันธ์ที่มีต่อกันจะก่อให้เกิดความอบอุ่นใจ มีมิตรไมตรี และเคารพนับถือซึ่งกันและกันมากขึ้น การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในสถาบันอุดมศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการของคนวัยหนุ่มสาว อีริกสัน (Erikson 1959: 95) มีความเห็นว่า นักศึกษาที่ไม่มีความเชื่อมั่นในเอกลักษณ์ของตนจะพยายามหลบหนีจากหมู่เพื่อน แต่เมื่อใดที่มีความมั่นใจเพิ่มสูงขึ้น นักศึกษาก็จะ เข้าสมาคมกับกลุ่มเพื่อน ร่วมการรณรงค์ ร่วมในกลุ่มผู้นำ มีความรักและบังเกิดความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาการที่ก้าวไปสู่ความเป็นตัวของตัวเอง และความเชื่อมั่นในเอกลักษณ์แห่งตนจะช่วยให้ นักศึกษารู้จักสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล อันจะนำไปสู่ความรู้สึกที่ศรัทธาในมนุษย์ ความไว้วางใจต่อเพื่อน ความรู้สึกที่เป็นไท และเป็นมิตรไมตรี (Chickering 1974: 8-19)

สถาบันอุดมศึกษาควรพัฒนาให้นักศึกษามีอิสระในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล สามารถปรับจิตใจและพฤติกรรมของตนเองให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ พรชูลี อาชาวอำรุง (2525: 287) กล่าวว่า สังคมและชีวิตของนิสิตนักศึกษาจะปฏิสัมพันธ์กันตลอดเวลา สังคมจะเป็นทั้ง เหตุและผลของนักศึกษา ในลักษณะของ เหตุการณ์พัฒนานักศึกษาจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม ในทำนองเดียวกันการอุดมศึกษายังพัฒนานิสิตนักศึกษาให้สนองต่อความต้องการของสังคมอีกด้วย และสำหรับภายในรอมรั้วของมหาวิทยาลัย ผู้ที่นิสิตนักศึกษามีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดมากที่สุดก็คือกลุ่มเพื่อน ซึ่ง วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2527: 31) กล่าวว่า เป็นลักษณะวัยรุ่นทั่วไปที่ต้องการที่จะอยู่ในกลุ่มอย่างมีความสุข ความสบายใจ และกลุ่มเพื่อนทำให้เกิดความมั่นใจ เข้าใจและยอมรับในพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งกันและกัน การสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล

ควรจะต้องอยู่บนพื้นฐานของการรู้จักการตอบแทนกัน การเอาใจ เขามาใส่ใจเรา รู้จักเสียสละและ การให้อภัย ซึ่ง อิศารัตน์ บุญนุษ (2530: 125) กล่าวว่า นักศึกษารู้ว่าตนเองไม่สามารถจะ เอาประโยชน์ได้แต่ฝ่ายเดียวโดยไม่ให้การตอบแทนแก่ผู้อื่นบ้าง และที่รู้ว่า เขาไม่อาจรอรับการสนับสนุนช่วยเหลือจากคนอื่นอย่างสบาย โดยไม่รู้จักช่วยตนเอง การรักและการ เป็นที่รัก เป็นสิ่งสนอง ตอบซึ่งกันและกัน

การสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล เป็นสิ่งจำเป็นและมีคุณค่าสำหรับการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติสุขของมนุษย์ การรู้จักตอบแทนซึ่งกันและกัน การเสียสละและการสร้างศรัทธาคือเพื่อน นักศึกษาด้วยกัน ก็เป็นสิ่งที่สถาบันควรจะได้สนับสนุนและ เสริมสร้างให้เกิดขึ้นในจิตใจของนักศึกษา ไม่ว่าจะโดยการจัดหลักสูตร กิจกรรมสภาพแวดล้อม บรรยากาศภายในมหาวิทยาลัยและอื่น ๆ ที่สอดคล้อง เพื่อให้การพัฒนาความมีอิสระในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลของนักศึกษามรรลุมผล ตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

6. การกำหนดเป้าหมายในชีวิตอย่างชัดเจน (Clarifying Purposes) นิลิต- นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 17-21 หรือ 18-22 ปี เป็นวัยที่กำลังปรับปรุงและ เปลี่ยนแปลงทั้งความเชื่อ ทศนคติและค่านิยมต่าง ๆ เป็นวัยที่เริ่มต้นด้วยความสับสนยุ่ง- ยากและสับสนใจ (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ อ่างถึงใน พรทูลี อาชวอรุ่ง 2525: 195) นิลิตนักศึกษาล้วน เป็นผู้มีพลังแต่ขาดเป้าหมายในชีวิตที่ชัดเจน นิลิตนักศึกษาเป็นจำนวนมากที่ไม่รู้ว่าจะทำอะไร และเดินทางไปในทางไหน สถาบันอุดมศึกษาควรจะได้พัฒนานักศึกษา ให้สามารถกำหนดจุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเองได้ และสามารถเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความ สามารถ ความถนัดและประสบการณ์ของคน พัฒนาการด้านการกำหนดเป้าหมายในชีวิตมีองค์ ประกอบที่สำคัญ 3 ประการคือ ความสนใจและการวางแผนงานด้านอาชีพ ความคิดสร้างสรรค์ และนันทนาการ และรูปแบบการดำเนินชีวิต การพัฒนาองค์ประกอบทั้งสามประการดังกล่าวข้างต้น จำเป็นจะต้องอาศัยการรู้จักการวางแผนและการจัดลำดับความสำคัญที่มีการบูรณาการระหว่างองค์ ประกอบต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อที่จะทำให้วิถีชีวิตของนักศึกษาดำเนินไปสู่จุดหมายที่ได้กำหนดไว้ มีทิศทางที่แน่ชัดและอย่างมีความหมาย (Chickering 1974: 8-19)

จุดมุ่งหมายในชีวิตหมายถึง สิ่งที่เราต้องการจะเป็น ต้องการจะมีหรือต้องการ สัมฤทธิ์ผลและจุดมุ่งหมายในชีวิตของบุคคลก็รวมไปถึง สิ่งที่เกิดจากความต้องการของสังคมและสิ่ง แวดล้อม จากการเรียนรู้ จากประสบการณ์ที่ได้รับ จากบ้านและสถานศึกษา สิ่งเหล่านี้ล้วนมี

อิทธิพลต่อการกำหนดจุดมุ่งหมายในชีวิต จุดมุ่งหมายในชีวิตจึงแตกต่างกันไปตามความแตกต่างของแต่ละบุคคลและสังคมตลอดจนสภาพแวดล้อม การพัฒนาให้นักศึกษารู้จักการกำหนดเป้าหมายในชีวิตอย่างชัดเจน จึงช่วยให้เขาเห็นว่าตนเองเป็นใคร กำลังจะเดินไปในทิศทางไหน และกำลังจะพยายามจะทำอะไรให้สำเร็จ การเลือกประกอบอาชีพภายหลังสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแล้ว เป็นองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับการกำหนดเป้าหมายในชีวิตของนักศึกษา ซึ่ง กิ้นซ์เบิร์ก (Ginzberg 1966: 47-57) กล่าวว่า การเลือกอาชีพเป็นกระบวนการต่อเนื่อง มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของอายุของแต่ละบุคคล เป็นกระบวนการที่มุ่งไปข้างหน้าและจบลงด้วยความประนีประนอมระหว่างความสนใจ ความต้องการของตนเองกับความเป็นจริงของสภาพแวดล้อม นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจึงได้เตรียมตัวทั้งทางด้านความรู้ ความสามารถ เพื่อที่จะประกอบอาชีพต่อไปได้ ดังที่ ประถม คุปรัตน์ (2529: 191) กล่าวว่า จำนวนนักศึกษาในปัจจุบันเพิ่มสูงขึ้น แต่สภาพของตลาดแรงงานมิได้มีหลักประกันในการมีงานทำ ทำให้ความสนใจของนักศึกษาต้องเตรียมตัวเองสำหรับโลกของการทำงานและการแข่งขัน เพื่อเอาตัวรอดมากขึ้น

การกำหนดเป้าหมายในชีวิตทางด้านการมีชีวิตคู่หรือการมีครอบครัวนั้นก็นับ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ เพราะครอบครัวมีผลกระทบต่อสังคมโดยส่วนรวม เป็นอย่างยิ่ง วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530: 120-121) กล่าวว่า การพัฒนานิสิตนักศึกษาเป็นภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษามากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในสังคม มหาวิทยาลัยควรพัฒนานักศึกษาในแนวทางของการพัฒนาเอ็กคบุคคล การพัฒนามนุษย์เพื่อครอบครัวและการพัฒนามนุษย์เพื่อวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยควรจะได้จัดกิจกรรมหรือหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อเตรียมคนให้มีความพร้อมทางด้านครอบครัว สามารถเลือกคู่ครองที่เหมาะสมได้ และประสบความสำเร็จในการครองชีวิตคู่ หากมหาวิทยาลัยได้ตระหนักในบทบาทดังกล่าวและจัดหลักสูตรตลอดจนกิจกรรม เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาของนักศึกษาในด้านการกำหนดเป้าหมายในชีวิตแล้ว แม้ นักศึกษาในมหาวิทยาลัยจะอยู่ในช่วงวัยรุ่นที่เริ่มต้นด้วยความสับสน ยุ่งยากและลังเลใจ แต่ในที่สุดเมื่อเขาจบการศึกษาออกไป เขาก็จะมีลักษณะที่เป็นตัวของตัวเอง มีความเชื่อ มีอุดมคติและมีเป้าหมายที่ค่อนข้างแน่ชัด (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ 2524: 44-45)

7. การพัฒนาบูรณาการ (Developing Integrity) การพัฒนาบูรณาการเป็นผลต่อเนื่องจากการพัฒนาความมีเอกลักษณ์ของคนและการกำหนดเป้าหมายในชีวิตที่ชัดเจน การพัฒนาบูรณาการประกอบด้วยลำดับขั้นที่สัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องรวม 3 ลักษณะ คือ การสร้างคุณค่า

ของความ เป็นมนุษย์ คำนิยมทางบุคลิกภาพและการรู้จักกำหนดความเหมาะสมของสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน นักศึกษาเมื่อเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในมหาวิทยาลัย ยังไม่สามารถที่จะพัฒนาให้ครบถ้วนสมบูรณ์ได้ในทุก ๆ ด้าน แต่นักศึกษาสามารถที่จะเริ่มต้น และ เสริมสร้างพัฒนาการไปที่ละด้าน หรือหลายด้านต่อเนื่องกันไป พัฒนาการของแต่ละด้านจะ เกื้อกูลและมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดซึ่งกันและกัน อันนำไปสู่ความเจริญทางการกำหนดเป้าหมายในชีวิตของตนเอง รู้จักควบคุมอารมณ์ของตน มีเอกลักษณ์ของตนเอง สามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข เป็นการบูรณาการคุณลักษณะทุกด้านอย่างสมบูรณ์แบบของตัวบุคคล (Chickering 1974: 8-19)

สุชา จันทรเฒ และ สุรางค์ จันทรเฒ (2525: 173-175) กล่าวถึงบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในการสร้างบุคลิกภาพของนักศึกษาว่า ส่วนประกอบที่ช่วยสร้างสมบุคลิกภาพมี 2 ประเภท คือ พันธุกรรม และสิ่งแวดล้อม สำหรับพันธุกรรมนั้น เป็นสิ่งที่บังคับไม่ได้ สิ่งใดที่บุคคลได้รับสิ่งนั้นย่อมเป็นของบุคคลนั้นตลอดไป แต่เราอาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้โดยให้การศึกษาที่ดีแก่บุคคล สถาบันอุดมศึกษาที่ได้จัดกิจกรรมไว้อย่างดี จะช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาไปในทิศทางที่พึงประสงค์ และแซนเดอร์สัน (Sanderson 1948: 25) ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพว่า เป็นผลรวมของระบบนิสัยใจคอของบุคคลนั่นเอง บุคลิกภาพจะเป็นผลรวมอย่างมีระบบของพฤติกรรมต่าง ๆ ตลอดจนทัศนคติและค่านิยมซึ่งแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์เฉพาะตน

สมิท (Smith 1964: 332) กล่าวว่า ค่านิยมของบุคคลเป็นส่วนประกอบของสิ่งที่พึงปรารถนา ค่านิยมเป็นเรื่องของสิ่งที่ควรจะเป็น มากกว่าสิ่งที่เป็นอยู่ และ ริช (Ruch 1948) กล่าวว่า ค่านิยมเป็นแรงจูงใจอันสำคัญที่มีต่อจุดมุ่งหมายในชีวิต และมีบทบาทอันสำคัญยิ่งคือพฤติกรรมของบุคคล ส่วน ฟินิกซ์ (Phinix 1958) ได้อธิบายว่า การแสดงออกของค่านิยมที่เห็นได้ชัดเจนนี้อาจเป็น ความสนใจและความปรารถนาของบุคคล เราอาจวัดค่านิยมของบุคคลได้จาก ความสนใจและความปรารถนาของบุคคลนั้น ฟินิกซ์จำแนกค่านิยมออกได้ 6 ชนิดคือ ค่านิยมทางสังคม ค่านิยมทางสังฆธรรม ค่านิยมทางจริยธรรม ค่านิยมทางสุนทรียภาพ และค่านิยมทางศาสนา

การพัฒนานักศึกษาตามแนวความคิดดังกล่าวได้มุ่ง เน้นการพัฒนานิสิตนักศึกษาในทุก ๆ ด้าน เป็นลักษณะทิ้งมวลของนักศึกษา จากแนวทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษาของอาร์เธอร์ วิกเกอร์ริง (Arthur W.Chickering) จะเห็นได้ว่า สถาบันอุดมศึกษามีใช้แต่จะทำ

หน้าที่สอนนักศึกษา เพื่อให้เรียนจบหลักสูตรหรือสามารถประกอบอาชีพภายหลังจากที่สำเร็จการศึกษาแล้วเท่านั้น สิ่งที่สถาบันควรจะพึงตระหนักคือการผลิตทรัพยากรบุคคลให้เป็นบัณฑิตที่เพียงพอทั้งในด้านวิชาความรู้ ความสามารถ ประสิทธิภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม รู้จักการปรับตัว สามารถสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้อื่น และรวมทั้งสถาบันจะต้อง เตรียมนักศึกษาเพื่อก้าวไปสู่สังคมภายนอกที่สลับซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาอีกด้วย

การจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา เอกชน

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งขึ้นในครั้งแรก ตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พุทธศักราช 2512 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐในการจัดและให้บริการทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาแก่นักเรียนผู้สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายให้มีที่เรียนเพิ่มมากขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2517 รัฐได้อินอำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการในส่วนที่กำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษา เอกชนให้มาสังกัดอยู่กับทบวงมหาวิทยาลัย

กิจการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นโดยลำดับ เพื่อร่วมรับภาระในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศ มีการอนุญาตให้จัดตั้งวิทยาลัย เอกชน เพิ่มขึ้นทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และได้อนุญาตให้วิทยาลัย เอกชน เปิดดำเนินการในสาขาวิชาต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น แต่พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวก็ยังจำกัดภารกิจในการจัดการศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ ได้เพียงไม่สูงกว่าระดับปริญญาตรี และสถานศึกษามีสถานภาพเป็นวิทยาลัย เอกชน ทำให้เป็นอุปสรรคและข้อจำกัดหลายประการสำหรับวิทยาลัย เอกชนในการเข้าร่วมรับภาระในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาดังกล่าว ในปี พ.ศ. 2522 รัฐจึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พุทธศักราช 2522 โดยยกเลิกพระราชบัญญัติวิทยาลัย เอกชน พุทธศักราช 2512 ทั้งนี้เพื่อให้วิทยาลัย เอกชน ในฐานะที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาระดับปริญญาได้เพิ่มขยายทั้งในด้านจำนวนวิทยาลัย และภารกิจในการผลิตบัณฑิตสาขาวิชาต่าง ๆ การค้นคว้าวิจัย และการบริการทางวิชาการแก่สังคม การปรับปรุงโครงสร้าง และระบบบริหารตลอดจนวิธีการดำรงรักษามาตรฐานการศึกษาให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ต่อมาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้เพิ่มจำนวนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 4 (พุทธศักราช 2520 - 2524) และระยะที่ 5 (พุทธศักราช 2525 - 2529) ผลสืบเนื่องจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษา เอกชน พุทธศักราช

2522 ทำให้สถาบันอุดมศึกษามีการปรับปรุง เพื่อขยายงานและดำเนินการขอจัดตั้งใหม่เพิ่มขึ้นทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และหากเปรียบเทียบจำนวนสถาบันอุดมศึกษาที่เปลี่ยนแปลง ในระหว่างปีการศึกษา 2518 และ 2528 พบว่า สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีการเปลี่ยนแปลงมากกว่าสถาบัน-อุดมศึกษาของรัฐ กล่าวคือ รัฐได้จัดตั้งมหาวิทยาลัยของรัฐคือมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเพียงแห่งเดียว ในขณะที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้เพิ่มจำนวนจาก 10 สถาบันเป็น 18 สถาบัน (ทรวงมหาวิทยาลัย 2530: 19)

การส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้มีการพัฒนาตลอดเวลานั้น นอกจากการส่งเสริมสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้มีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เป็นที่เชื่อถือในสังคมไทยและต่างประเทศแล้ว ทรวงมหาวิทยาลัยได้มีเป้าหมายที่จะสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษา เอกชนที่มีศักยภาพและความพร้อมให้เปลี่ยนสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในโอกาสที่เหมาะสมด้วย (ทรวงมหาวิทยาลัย 2527: 35) ซึ่งในปัจจุบัน ทรวงมหาวิทยาลัยได้อนุญาตให้วิทยาลัย เอกชน เปลี่ยนประเภทเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนแล้วจำนวนรวม 6 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยพายัพ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มหาวิทยาลัยเทคนิคสยาม และมหาวิทยาลัยศรีปทุม

มหาวิทยาลัย เอกชน เมื่อได้ปรับสถานภาพแล้ว ย่อมมีบทบาทและภารกิจต่างไปจากเดิม เป้าหมายด้านการ เรียนการสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคมและการทำนุบำรุงศิลป-วัฒนธรรมล้วน เป็นสิ่งที่สนใจและน่าศึกษา และสมหมาย จันทร เรือง (2529) ได้ศึกษาถึงเป้า ประสงค์ของมหาวิทยาลัย เอกชนในด้านการสอนและการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการทางวิชาการ แก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ โดยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารประกอบการ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับมหาวิทยาลัย เอกชน จากการวิจัยพบว่า

1. เป้าประสงค์ด้านการสอนและการผลิตบัณฑิต มหาวิทยาลัย เอกชนมุ่งจัดการ เรียน การสอน 3 ด้าน คือ ด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้โดยมีจุดเด่นที่สาขา บริหารธุรกิจ และในการเปิดสอนสาขาวิชาใหม่ในอนาคต จะคำนึงถึงความต้องการของสังคม โอกาสทางาน และไม่ซ้ำซ้อนกับสถาบันอื่นที่จัดสอนอยู่ก่อนแล้ว นอกจากนี้ยังมีเป้าประสงค์ในการ พัฒนาคุณภาพของบัณฑิต และขยายตัวไปสู่บัณฑิตศึกษาเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาระดับปริญญาโท สาขา วิชาต่าง ๆ

2. เป้าประสงค์ด้านการวิจัย มหาวิทยาลัยเอกชนมุ่งทำการวิจัยประยุกต์และการวิจัยสถาบัน เพื่อนำประโยชน์จากการวิจัยมาปรับปรุงการเรียนการสอน การบริหารสถาบัน การสนับสนุนภารกิจด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยเอกชน ให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

3. เป้าประสงค์ด้านบริการทางวิชาการแก่สังคม มหาวิทยาลัยเอกชนมุ่งพัฒนาชุมชน และสร้างความเท่าเทียมกันของสังคม โดยมีการจัดกิจกรรมร่วมกันของสถาบัน คณาจารย์ และนักศึกษา กิจกรรมที่จัดส่วนมาก ได้แก่ การเป็นวิทยากร การจัดสัมมนา ออกค่ายอาสาพัฒนา-ชนบท และร่วมมือกับชุมชนในการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ

4. เป้าประสงค์ด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ มุ่งรักษามรดกทางวัฒนธรรมและรักษาความเป็นเอกราชของไทย จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมเพื่อเป็นสื่อกลางการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม การจัดทำเอกสารเผยแพร่ทางศิลปวัฒนธรรม และการจัดตั้งหอจดหมายเหตุ เพื่อรวบรวมความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของชาติ

ก่อนที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาของมหาวิทยาลัยเอกชน ผู้วิจัยเห็นควร เสนอประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัยเอกชนแต่ละแห่ง ซึ่งได้รวบรวมจากเอกสารและหนังสือต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

มหาวิทยาลัยพายัพ

มหาวิทยาลัยพายัพ เริ่มจัดตั้งเป็นวิทยาลัย เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2517 และได้รับอนุญาตเปลี่ยนแปลงประเภทเป็นมหาวิทยาลัยพายัพ เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2527 นับเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งแรกของประเทศไทย มหาวิทยาลัยพายัพจัดดำเนินการโดยสภาคริสตจักรในประเทศไทย (มหาวิทยาลัยพายัพ 2529: 4) โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่ออบรมและให้การศึกษาชั้นอุดมศึกษาในแขนงต่าง ๆ แก่บุคคลทั่วไป
2. เพื่อเป็นการฝึก และเตรียมชนชั้นผู้นำให้กับประเทศ
3. เพื่อเป็นแหล่งสร้างค่านิยม จริยธรรม และทัศนคติอันดีงาม คือสร้างและพัฒนาบุคคล

ให้พร้อมซึ่งวุฒิภาวะ

4. เพื่อเป็นแหล่งค้นคว้า และส่งเสริมวิชาการ
5. เพื่อเป็นแหล่งบริการสังคม

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ เริ่มเปิดดำเนินการ เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2505 ต่อมาในปลายปี พ.ศ. 2508 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "วิทยาลัยกรุงเทพ" และได้รับอนุญาตจากทบวงมหาวิทยาลัย ให้เปลี่ยนสถานภาพเป็น มหาวิทยาลัยกรุงเทพ เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2527 (มหาวิทยาลัยกรุงเทพ 2529: 12) มหาวิทยาลัยกรุงเทพอยู่ภายใต้การสนับสนุนของ "มูลนิธิมหาวิทยาลัยกรุงเทพ" วัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย มีดังต่อไปนี้

1. เพื่อฝึกฝนอบรมเยาวชนได้เตรียมตัวออกไปประกอบอาชีพในภายหน้าได้อย่างภาคภูมิใจ เชื่อมั่นในตนเองและสามารถที่จะปรับตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้
2. เพื่อให้การศึกษาแก่เยาวชนและมวลมนุษยย์ในด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เพื่อให้เกิดความรู้กว้างขวางในวิทยาการต่าง ๆ ทั้งหลายที่ค้นพบใหม่ ๆ ในภายหน้า
3. เพื่อการค้นคว้าและวิจัยด้านวิทยาการ เพื่อก่อประโยชน์แก่ประเทศชาติและมวลมนุษยย์
4. เพื่อที่จะปลูกฝังและถ่ายทอดวัฒนธรรมและความเจริญแก่เยาวชนและมวลมนุษยย์ ให้รู้จักยกย่องคุณค่าของวัฒนธรรมในสังคม

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ เดิมตั้งเป็นโรงเรียน "ธุรกิจบัณฑิตย์" ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2511 และได้จัดตั้งเป็นวิทยาลัยเอกชนตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พุทธศักราช 2512 เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2513 ต่อมาได้รับอนุญาตให้เปลี่ยนประเภทเป็นมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2527 (มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ 2529: 53) โดยมีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้ศึกษาเรียนรู้ เข้าใจหลักวิทยาการระดับสากล และติดตามแนวความคิดที่ก้าวหน้าในวงการวิชาการและวิชาชีพ แล้วปรับให้เหมาะที่จะนำมาปฏิบัติในเมืองไทย
2. เพื่อให้นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาอยู่ในสภาพพร้อมที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพแท้จริง ฉะนั้นการสอนจึงเป็นไปในทางที่จะให้นักศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้

3. เพื่อให้มีการสอนและการฝึกฝนอบรมให้นักศึกษามีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับสังคมโดยให้รู้จักและสามารถรับผิดชอบต่อสังคม ก่อนที่จะทำการสอนและฝึกอบรมให้มีความรู้และความสามารถในวิชาธุรกิจแขนงต่าง ๆ

4. เพื่อฝึกฝนอบรมให้นักศึกษารู้จักใช้ความคิดและการริเริ่ม รวมทั้งการแก้ปัญหาและสามารถทำการวิจัยปัญหาต่าง ๆ ตามวิธีการที่ปฏิบัติกันอยู่ในประเทศพัฒนา

5. สร้างกำลังคนที่มีความสามารถขั้นผู้ควบคุม

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย เดิมมีฐานะเป็นโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษา ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2483 และได้รับอนุญาตจัดตั้งเป็นวิทยาลัย เอกชน ตามพระราชบัญญัติวิทยาลัย เอกชน พุทธศักราช 2512 เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2513 ชื่อ "วิทยาลัยการพาณิชย์" และเปลี่ยนชื่อเป็น "วิทยาลัยการค้า" เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2516 พวงมหาวิทยาลัยได้อนุมัติการเปลี่ยนแปลงประเภทเป็นมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2527 (มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย 2529: 2) โดยมีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาการศึกษาโดยส่วนรวมของชาติ โดยคำนึงถึงความพร้อม เอกลักษณ์ ศักยภาพของมหาวิทยาลัย ตลอดจนความต้องการกำลังคนของสังคม

2. มุ่งปฏิบัติการกิจการหลักให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งมาตรฐานการผลิตบัณฑิต การค้นคว้าวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรมของชาติ

3. ส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าใจในความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ และให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถในระดับนักบริหาร ตลอดจนมีคุณธรรมที่มิใช่มุ่งแต่ผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่ตั้ง

4. ส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักใช้ความคิดในการวิเคราะห์และประยุกต์วิชาการให้สอดคล้องกับสภาวะความเป็นจริงและปัญหาทางธุรกิจ ตลอดจนปัญหาสังคมชาติ เป็นส่วนรวม

5. ปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหาร และการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับมาตรฐานและคุณภาพของการจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยเทคนิคสยาม

มหาวิทยาลัยเทคนิคสยามได้จัดตั้งเมื่อพุทธศักราช 2516 โดยมีชื่อเดิมว่า "วิทยาลัย-เทคนิคสยาม" และทบวงมหาวิทยาลัยได้อนุญาตให้เปลี่ยนสถานภาพเป็น "มหาวิทยาลัยเทคนิคสยาม" เมื่อวันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2529 (มหาวิทยาลัยเทคนิคสยาม 2530: 13) โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อส่งเสริมคุณภาพและมาตรฐานทางด้านวิชาการในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น สาขาวิชาช่างกล สาขาวิชาบริหารธุรกิจ ทั้งนี้เพื่อสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและอาชีพของพลเมือง อันสืบเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ และเทคนิคการช่างสมัยใหม่
2. เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นพลเมืองดี มีคุณค่าในอนาคดด้วยการให้ความรู้อบรมคุณธรรม ศิลปธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม โดยจัดให้ศึกษาวิชาศิลปศาสตร์ วิชาสัมพันธ์อันเกี่ยวข้องกับสังคม เศรษฐกิจ ศิลป และปรัชญา
3. เพื่อส่งเสริมค่านิยมคุณลักษณะและการสังคม โดยมุ่งส่งเสริมเกี่ยวกับคุณลักษณะ การสังคม แนวความคิด ลักษณะการเป็นผู้นำการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

มหาวิทยาลัยศรีปทุม เดิมชื่อ "วิทยาลัยไทยสุริยะ" ได้รับอนุญาตให้เปิดทำการสอนเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2513 ต่อมาเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2515 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "วิทยาลัย-ศรีปทุม" และทบวงมหาวิทยาลัยได้อนุมัติให้เปลี่ยนประเภทเป็นมหาวิทยาลัยศรีปทุม เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2530 (มหาวิทยาลัยศรีปทุม 2530: 29) โดยมีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. ให้ความรู้ทางวิชาชีพ ทางสาขาบริหารธุรกิจ ศิลปศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ โปลิเทคนิคและนิติศาสตร์
2. ส่งเสริมกล่อมเกลาระดับความคิดอ่าน ความรู้สึกนึกชอบ และคุณธรรม เพื่อรับผิดชอบในสังคมต่อไป

มหาวิทยาลัย เอกชน เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ได้มุ่งบทบาทด้านการพัฒนาคนให้มีความรู้ มีสติปัญญา มีเหตุผล คุณธรรม พละนาถิยที่สมบูรณ์ มีทักษะในการประกอบอาชีพ ึ่งตนเองได้ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ตลอดจนสามารถปรับตัวให้เข้ากับภาวะการเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจและสังคม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษา และนำมาประมวลไว้เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ผลการศึกษาคณะพัฒนานักศึกษาของมหาวิทยาลัย เอกชน ดังต่อไปนี้

คลาก (Clarke, H.H., 1967) ได้ศึกษาถึง การสร้างสมรรถภาพทางกายพบว่า การสร้างสมรรถภาพทางกายทำได้โดยสร้างความแข็งแรง และความทนทานของกล้ามเนื้อ ความทนทานของระบบไหลเวียนของโลหิตและระบบหายใจ ซึ่งทำได้โดยการออกกำลังกาย อาจเป็น การเล่นกีฬา การบริหารกาย และการฝึกซ้อมกิจกรรมประจำวัน

สำหรับ เรื่องของสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผลสัมฤทธิ์และความสำเร็จทางการศึกษานั้น แอสติน (Astin 1977) กล่าวว่า ลักษณะของสิ่งแวดล้อมมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสำคัญ ต่อความสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัย คือ การอาศัยอยู่ในหอพักของมหาวิทยาลัยในระหว่าง เป็นนิสิตปีที่ 1 หลังจากที่นักศึกษา เข้าหอพัก นักศึกษาจะได้รับคุณลักษณะต่าง ๆ และองค์ประกอบอื่น ๆ ของสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการควบคุม การดำรงชีวิตของนักศึกษา ในหอพักของมหาวิทยาลัย การ เปรียบ เทียบกับชีวิต เชื้ออยู่กับพ่อแม่ที่บ้านหรืออยู่ในหอพักของ เอกชน กล่าวได้ว่า การอยู่ในหอพักของมหาวิทยาลัยมีส่วน เกี่ยวข้องกับการ เปลี่ยนแปลงกับผลสำเร็จในมหาวิทยาลัย

ส่วนสภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยนั้น สมบัติ วัจนะสาริกากุล (2524) ได้ทำการศึกษาทัศนะของนักศึกษา อาจารย์ และผู้บริหารที่มีต่อสภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในด้านการ เรียนการสอน การบริหารงาน การให้บริการนักศึกษา การจัดกิจกรรมนักศึกษา สังคมกลุ่มเพื่อน อาคารสถานที่และการจัดการศึกษา เพื่อสนองความมุ่งหวังของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

สภาพแวดล้อมด้านการ เรียนการสอน มีการจัดสอนเรื่อง คุณธรรม จริยธรรม แก่นักศึกษาน้อยกว่าเรื่องอื่น ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษา เอกชน ควรจะได้มีการสัมมนา เกี่ยวกับการ เรียนการสอนวิชาดังกล่าว เพื่อให้ได้แนวทาง วิธีการที่จะอบรมให้นักศึกษา เป็นคนที่พร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม เท่ากับความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ

สภาพแวดล้อมด้านการบริหารงาน สถาบันอุดมศึกษา เอกชนควรจะได้เอาใจใส่ต่อสวัสดิ- การต่าง ๆ ทั้งของนักศึกษาและอาจารย์ให้มากขึ้นกว่าที่ปฏิบัติอยู่ เพราะจะ เป็นการ เพิ่มขวัญและกำลังใจในการทำงานให้กับอาจารย์ด้วย

สภาพแวดล้อมด้านการให้บริการนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษา และอาจารย์ มีความเห็นต่อการให้บริการเกี่ยวกับน้ำดื่ม น้ำใช้ การบริการข่าวสารอาชีพ และการบริการแนะแนว ยังไม่ดีพอ สิ่งเหล่านี้ควรได้รับการเอาใจใส่และปรับปรุงให้ดีขึ้น และการให้บริการด้านห้องสมุด ก็ควรจะจัดสถานที่ให้พอเพียงกับจำนวนนักศึกษา มีหนังสือตำราค้นคว้า เหมาะสมกับความต้องการของนักศึกษา แต่ละคณะวิชา ด้านการจัดกิจกรรมนักศึกษา นักศึกษา อาจารย์และผู้บริหาร เห็นพ้องกันว่า ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของตัวแทนนักศึกษาหรือสโมสรนักศึกษายังมีน้อย ทางสถาบันควรจัดให้อาจารย์เป็นที่ปรึกษาดูแล แนะนำสนับสนุน จัดเวลาและโอกาสให้นักศึกษาส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นในสถาบัน การจัดกิจกรรมต้องคำนึงถึงเพศของนักศึกษาด้วย คือนอกจากมีกิจกรรมรวมสำหรับชายหญิงแล้ว สถาบันควรคำนึงถึงกิจกรรม เฉพาะหญิง เฉพาะชายด้วย

ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน พบว่านักศึกษา อาจารย์และผู้บริหาร เห็นพ้องกันว่า นักศึกษายังใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ไม่ได้มากเท่าที่ควร สถาบันควรได้สำรวจ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าว และหาทางสนับสนุนให้มีการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ พบว่า ทั้งนักศึกษาและอาจารย์ เห็นว่าร่วมกันว่า ที่นั่งพักผ่อนให้นักศึกษาทำงานหรือสังสรรค์กับเพื่อนนอกเวลาเรียนยังไม่เพียงพอ สถาบันควรจะได้มีการประสานงานกับฝ่ายอาคารสถานที่ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

สภาพแวดล้อมด้านการจัดการศึกษา เพื่อสนองความมุ่งหวังของนักศึกษา ปรากฏว่า ทั้งนักศึกษา อาจารย์ และผู้บริหาร เห็นตรงกันว่า นักศึกษาไม่มีโอกาสเลือกเรียนวิชาต่าง ๆ ได้กว้างขวาง น่าที่สถาบันจะได้มีการสำรวจความต้องการ ความสนใจของนักศึกษาส่วนใหญ่ก่อนจัดวิชาสอน เพื่อการจัดวิชาเรียนที่สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของนักศึกษา

ความต้องการทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย เพิ่มสูงขึ้น รัฐบาลได้ให้ความสำคัญและสนองต้องการดังกล่าวโดยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและ เอกชน เป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาและความเสมอภาคทางการศึกษาให้แพร่หลายและทั่วถึง ทำให้ประชากรในวัยเรียนทั้งเพศหญิงและเพศชาย ได้มีโอกาสเข้าสู่ระบบอุดมศึกษา ซึ่งแต่เดิมสังคมไทยมุ่งส่งเสริมให้เด็กชายเข้ารับการศึกษาสูงขึ้นเรื่อย ๆ ตามความสามารถและความสนใจ ในปัจจุบันจำนวนนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เมื่อจำแนกตามเพศมิได้แตกต่างกันมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่ง ประยูร ศรีสังข์ชนกุล (2529) ได้ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาคปกติ ปีการศึกษา 2528 จำนวน

535 คน ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 10 แห่ง พบว่า นักศึกษาในสถาบัน-
 อุดมศึกษาเอกชน เป็นนักศึกษาหญิงมากกว่านักศึกษาชาย อายุระหว่าง 22-25 ปี ส่วนใหญ่สำเร็จ
 ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนการเรียนวิทยาศาสตร์จากโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชนใน
 เขตกรุงเทพมหานคร ผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับปานกลาง นักศึกษา
 ส่วนใหญ่มีบิดามารดา เป็นผู้ประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจ และมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร

ในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา
 สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร ไรจนา สุชะพันธุ์ (2530) ได้ทำการศึกษาโดย
 สุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคปกติที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1 และปีที่ 3 ปีการศึกษา
 2529 ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร จำนวน 735 คน
 การวิจัยพบว่า คะแนนวินัยในตนเองโดยเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง
 ส่วนคะแนนวินัยในตนเองโดยเฉลี่ย เมื่อจำแนกตามคุณลักษณะของวินัยในตนเองของผู้ตอบแบบสอบ
 ถาม ปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีคุณลักษณะด้านมีความตั้งใจจริง มีความซื่อสัตย์ จริงใจ
 มีเหตุผล และมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและไม่เกรงใจโดยปราศจากเหตุผลอยู่ในระดับสูง รอง
 ลงมาคือคุณลักษณะด้านมีความรู้สึกผิดชอบ ไม่กังวลและมีลักษณะความเป็นผู้นำอยู่ในระดับปานกลาง
 ส่วนคุณลักษณะในด้านเชื่อมั่นตนเองอยู่ในระดับต่ำสุด นอกจากนี้พบว่า เพศชาย และ เพศหญิงมีวินัย
 ในตนเองต่างกันอย่างมีนัยสำคัญกล่าวคือ เพศหญิงมีวินัยในตนเองสูงกว่าเพศชาย

มหาวิทยาลัยจะมีความเข้าใจนิสิตนักศึกษาและช่วยให้พวกเขาพัฒนาได้มากที่สุดเพียงไร
 นั้น ขึ้นอยู่กับว่า อาจารย์ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย และบุคลากรนิสิตนักศึกษาจะต้องมีความเข้าใจ
 ถึงการพัฒนาตนเองของนักศึกษาดีพอ การพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษานี้เป็นจุดมุ่งหมายอย่าง
 หนึ่งของการอุดมศึกษา (ธิดารัตน์ บุญบุษ อ่างถึงใน พรขุลี อาชวอำรุง 2525: 258) และ
 วัลลภา เพทหัสติน ๗ อุษุธยา และคณะ (2527: ก-ด) ได้ศึกษาความเจริญงอกงามและพัฒนา
 การของนิสิต นักศึกษา และกระบวนการสอนที่มีผลต่อความเจริญงอกงามของนิสิตนักศึกษา ตลอดจน
 ศึกษากิจกรรมนิสิตนักศึกษาที่มีผลกระทบต่อความเจริญงอกงามของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย 10
 แห่งในประเทศไทย พบว่า

1. จากการตอบแบบสอบถามพบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ
 .05 เกือบทุกด้าน ระหว่างนิสิตที่เรียนในสาขาวิชาที่ต่างกัน และในระหว่างชั้นปีด้วย ส่วนผลวิจัย

โดยส่วนรวมมีดังนี้

1.1 ความเจริญงอกงาม และพัฒนาการของนิสิตนักศึกษา

1.1.1 นิสิตนักศึกษาได้เลือกอาชีพแน่นอน รู้ว่าต้องการจะทำอะไรในชีวิต และทิศทางในการดำเนินชีวิต

1.1.2 ลักษณะทั่วไปในสังคม : นิสิตนักศึกษาไม่เห็นด้วยมากที่สุด คือ บิดามารดามีความเข้มงวดด้านระเบียบวินัย

1.1.3 ทิศนาค่อมหาวิทยาลัย : นิสิตนักศึกษาว่ามหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่พัฒนาด้านฝึกหัดอาชีพ พัฒนาทักษะ และวิธีการอันนำไปสู่การประกอบอาชีพมากที่สุด และเห็นว่าควรเตรียมชีวิตสมรสและครอบครัว

1.1.4 กิจกรรม : นิสิตนักศึกษาจะเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด คือ ด้านวิชาการ และเข้าร่วมน้อยที่สุด คือ การสอนเด่นรำ

1.1.5 กิจกรรมด้านสังคม : นิสิตนักศึกษามีความเห็นว่าการเรียนรู้นายาตในสังคมมากที่สุด

1.1.6 ความรับผิดชอบทางสังคม : นิสิตนักศึกษาเห็นว่าหน้าที่ของทุกคนคือการทำงานให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้มากที่สุด

1.1.7 การศึกษามีผลต่อความเจริญงอกงาม : นิสิตนักศึกษามีความคิดเห็นว่า การศึกษาในมหาวิทยาลัยทำให้มีความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ คือ ความสามารถในการหาเหตุผล การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และความสามารถที่จะออกไปประกอบอาชีพ ที่น่าสังเกตคือ มหาวิทยาลัยทำให้นิสิตนักศึกษามีความซาบซึ้งศิลปวัฒนธรรมน้อยที่สุด

1.2 กระบวนการสอนที่มีผลต่อความเจริญงอกงามของนิสิตนักศึกษา

1.2.1 ลักษณะที่ได้พัฒนาในมหาวิทยาลัย นิสิตนักศึกษามีความคิดเห็นว่าลักษณะที่ได้พัฒนา คือ มีความรู้ออกไปประกอบอาชีพได้ และมีความรับผิดชอบ

1.2.2 กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีผลต่อการพัฒนาความรู้ นิสิตนักศึกษามีความคิดเห็นว่า ผู้สอนที่มีประสบการณ์ในวิชาที่สอน ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ เรื่องที่เรียน และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จะช่วยพัฒนาความรู้ได้ดี

1.2.3 กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีผลต่อการพัฒนาทัศนคติ นิสิตนักศึกษา มีความคิดเห็นว่าการให้ผู้เรียนค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้สอนมีประสบการณ์ในวิชาที่สอนและผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ เรื่องที่เรียนทำให้เปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ดี แต่การอภิปราย เรื่องที่เรียนด้วยกันเองจะเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้น้อยที่สุด

1.2.4 กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีผลต่อการพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงาน นิสิตนักศึกษามีความคิดเห็นว่าผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ เรื่องที่เรียน ผู้สอนที่มีประสบการณ์ในวิชาที่สอนมีผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติงานอย่างดี

1.2.5 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเรียน นิสิตนักศึกษามีความคิดเห็นว่า ความสนใจในวิชาที่เรียน ผู้สอนมีความเป็นกันเอง และวิธีการสอนของอาจารย์ เป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเรียน

1.3 กิจกรรมนิสิตนักศึกษา

นิสิตนักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาว่า ทำให้พัฒนาความคิดและมีเหตุมีผลมากขึ้น ทำให้พัฒนาบุคลิกภาพ และมีความรับผิดชอบค่อน้ำที่

2. ผลจากการสัมภาษณ์

2.1 กิจกรรมนิสิตนักศึกษา

2.1.1 การเข้าร่วมกิจกรรม : ในรอบ 1 ปี นิสิตนักศึกษาจะเข้าร่วมกิจกรรมประมาณ 1-3 ครั้งมากที่สุด รองลงมาคือ 20 ครั้งขึ้นไป

2.1.2 กิจกรรมต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย : นิสิตนักศึกษามีความคิดเห็นว่ากิจกรรมต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยมีส่วนพัฒนา และส่งเสริมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1) กิจกรรมด้านวิชาการจะช่วยพัฒนาสติปัญญา พัฒนาการศึกษาในสายวิชาชีพ การใช้เหตุผล ความเคลื่อนไหวทางการเรียน และเป็นประโยชน์ต่อตนเองมากที่สุด
- 2) กิจกรรมผู้ชุมชนและค่ายอาสาสมัคร จะช่วยพัฒนาส่งเสริมบุคลิกภาพ ความเป็นผู้นำ ความเสียสละ ความรับผิดชอบค่อน้ำที่ และพัฒนาความเป็นผู้ใหญ่
- 3) กิจกรรมด้านพุทธศาสตร์และประเพณีจะช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม ให้อัจฉกรยาทในสังคม มีคุณธรรม และความประพฤติดีขึ้น

4) กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย พุทธศาสตร์ ประเพณี และดนตรีไทยจะช่วยส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย ให้ตระหนักในความเป็นคนไทย มีความจงรักภักดี ต่อประเทศชาติเพิ่มขึ้น มีความภาคภูมิใจ และซาบซึ้งในศิลปวัฒนธรรมของชาติ

2.2 การเรียนการสอน

2.2.2 ปัจจัยในการเรียน : นิสิตนักศึกษาที่มีความคิดเห็นว่าปัจจัยที่ทำให้สนใจการเรียนมากที่สุด 3 ปัจจัย คือ ผู้สอนเตรียมการสอนอย่างดี มีความเป็นกันเอง และ กระตือรือร้นในการสอน

2.2.2 ปัญหาด้านการเรียนการสอน :

- 1) วิธีการสอนไม่ดี บรรยายไม่เป็น และน่าเบื่อ
- 2) นิสิตนักศึกษาเกียจคร้าน ง่วงนอน เบื่อ และขาดสมาธิ
- 3) คำราและห้องเรียนไม่พอ

2.3 การศึกษาในมหาวิทยาลัยให้นิสิตนักศึกษาพัฒนาเจริญงอกงาม

2.3.1 นิสิตนักศึกษาที่มีความคิดเห็นว่า การศึกษาในมหาวิทยาลัยทำให้มีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การคบหาสมาคมกับผู้อื่น และมีความเชื่อมั่นในตนเอง

2.3.2 บุคคลที่ทำให้ นิสิตนักศึกษาเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ

- 1) อาจารย์ทำให้เปลี่ยนแปลงพัฒนาการเจริญงอกงามในด้าน การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และความสามารถที่จะออกไปประกอบอาชีพได้
- 2) รุ่นพี่ได้เปลี่ยนแปลงอุดมคติ มีทัศนคติที่ดีต่อมหาวิทยาลัย และความสามารถที่จะออกไปประกอบอาชีพ
- 3) เพื่อนทำให้เปลี่ยนแปลงด้านการคบหาสมาคมกับผู้อื่น
- 4) ตนเอง ทำให้มีความสามารถในการแก้ปัญหามากขึ้น

สมเจต อัครอด (2518: 71-73) ได้ศึกษาความคิดเห็นทางการเมืองของนักศึกษา ในวิทยาลัยครูพบว่า นักศึกษาครูส่วนใหญ่เป็นผู้มองโลกในแง่ดีและมีความรู้สึกที่ดีต่อมนุษยชาติ และ สิ่งแวดล้อม นักศึกษาเห็นว่า การอบรมสั่งสอนทางการเมือง การปกครองควรจะ เริ่มตั้งแต่ระดับ อนุบาลไปจนถึงนักศึกษาระดับสูง และแหล่งที่ได้ความรู้ทางการเมือง การปกครองแก่นักศึกษา

คือ หนังสือพิมพ์ วิทยุ หอสมุด อาจารย์ การไต่สวน และการปาฐกถา และมานะศรี ยงเจริญ (2523: 219) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาไทย : ศึกษา เฉพาะกรณีศึกษาคณะรัฐศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยรามคำแหง" พบว่า นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ส่วนใหญ่มีความรู้ทางการเมืองค่อนข้างสูง ซึ่งผลการวิจัย เป็นไปทำนองเดียวกับ สุจิต บุญบงการ (1969: 164-167) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคตินักศึกษาต่อการเมืองเมื่อ พ.ศ. 2512 พบว่า นิสิตที่เรียนทางรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มีความสนใจและมีส่วน เกี่ยวข้องกับการเมืองมากกว่านิสิตที่เรียนวิทยาศาสตร์และเทคนิค และนิสิตที่เรียนทางสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์

นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วก็จะ เป็นทรัพยากรบุคคลที่ สำคัญในการสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศไทย บุคลิกภาพของบัณฑิตแต่ละคนจะได้รับการ หล่อหลอมทั้งคุณวุฒิ คุณธรรม และจริยธรรม ซึ่ง ธงชัย วงศ์เสนา (2530: จ) ได้ศึกษา เรื่องแนวทางพัฒนานักศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษาในสหวิทยาลัย- รัตนโกสินทร์ พบว่า ความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้บริหาร และนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมที่จัด ค่าเป็นการพัฒนานักศึกษาด้านสุขภาพกายและจิต ด้านสติปัญญา และความสามารถด้านอาชีพและ ด้านบุคลิกภาพทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรม อยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 4 ด้าน เมื่อเปรียบ เทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่จัดค่า เป็นการพัฒนานักศึกษาด้านสุขภาพกายและจิต ด้านสติ- ปัญญาและความสามารถ ด้านอาชีพและด้านบุคลิกภาพทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรมระหว่าง กลุ่มตัวอย่างทั้งสามกลุ่ม พบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ มีความคิดเห็นแตกต่างกับนักศึกษาอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 4 ด้าน ส่วนการให้ลำดับความสำคัญของการพัฒนานักศึกษา ผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษา อันดับที่ 1 คือ แนวทางการพัฒนานักศึกษาด้านบุคลิกภาพและสังคม คุณธรรมและจริยธรรม

สำหรับ บุญธรรม จิตไธสง (2530: จ) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนานักศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษาในสหวิทยาลัยอีสาน-เหนือ และสหวิทยาลัย อีสาน-ใต้ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนานักศึกษาคือ การขาดเงินอุดหนุนนักศึกษาขาด ความสนใจ กิจกรรมทางวิชาการและทางสังคม ผู้สอนขาดความสนใจในการพัฒนานักศึกษา ส่วน ความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษา เห็นว่า วิทยาลัยค่า เป็นการ เพื่อพัฒนานักศึกษาอยู่ ในระดับปานกลางทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต ด้านสติปัญญาและความสามารถ

ด้านอาชีพและด้านบุคลิกภาพทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรม สำหรับการให้ความสำคัญของแนวทางการพัฒนานักศึกษานั้น ผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษา ให้ความสำคัญทางด้านบุคลิกภาพทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรมมากที่สุด

สุกัญญา โคระณ (2531 : ง) ได้ศึกษาการพัฒนา นักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา ตามแนวทฤษฎีการพัฒนานักศึกษาของซิก เกอร์ริงทั้ง 7 ด้าน นักศึกษารายงานว่า นักศึกษามีการพัฒนาในระดับมากในด้านการพัฒนาสมรรถภาพ การพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง การพัฒนาความมีเอกลักษณ์ การพัฒนาความมีอิสระในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การกำหนดเป้าหมายในชีวิตอย่างชัดเจน และการพัฒนาบูรณาการ ส่วนการพัฒนาอารมณ์ นักศึกษามีการพัฒนาในระดับปานกลาง ในขณะที่อาจารย์มีความ เห็นว่า นักศึกษามีการพัฒนาในระดับปานกลางทุกด้าน

การพัฒนานักศึกษาของสหวิทยาลัย สุวรรณ หันไชยงวา (2530 : ง) ได้ศึกษาตามแนวทฤษฎีการพัฒนานักศึกษาของซิก เกอร์ริงทั้ง 7 ด้าน นักศึกษาประเมินตนเองว่า มีการพัฒนาในระดับมากในด้านสมรรถภาพ ความมีเอกลักษณ์ ความมีอิสระในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และการพัฒนาบูรณาการ มีการพัฒนาในระดับปานกลางในด้านอารมณ์ ความเป็นตัวของตัวเอง การกำหนดเป้าหมายในชีวิตอย่างชัดเจน ส่วนอาจารย์มีความ คิดเห็นว่า นักศึกษาของสหวิทยาลัยมีการพัฒนาในระดับปานกลางทั้ง 7 ด้าน

การพัฒนานักศึกษาของวิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ประไพ นวลแสง (2531 : ง) พบจากการรายงานของนักศึกษาตามทฤษฎีของซิก เกอร์ริง คือ ด้านที่นักศึกษาพัฒนาในระดับมากได้แก่การพัฒนาสมรรถภาพ ความเป็นตัวของตัวเอง ความมีเอกลักษณ์ ความมีอิสระในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และการกำหนดเป้าหมายในชีวิต อย่างชัดเจน และพัฒนาในระดับปานกลางคือ ด้านอารมณ์และบูรณาการ สำหรับอาจารย์ มีความเห็นว่า นักศึกษาพัฒนาในระดับปานกลางทุกด้าน

การพัฒนาบัณฑิตศึกษาไม่ว่าจะเป็นความสามารถในการวางแผนทางชีวิตของคน ความสามารถในการวางแผนอาชีพ ความสามารถทางสังคม ความเป็นผู้นำหรือการบำเพ็ญประโยชน์ สามารถกระทำได้ในสภาพแวดล้อมของสถาบันการศึกษาทั้งในและนอกชั้นเรียน สถาบันการศึกษาควรจะอำนวยความสะดวกให้นักศึกษาได้พัฒนาทุกด้าน (ธิดารัตน์ บุญนุษ 2528: 371) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอุดมศึกษา จึงเป็นหน้าที่สำคัญอย่างยิ่งของมหาวิทยาลัยที่ผู้บริหาร อาจารย์ และบุคลากรจะต้องตระหนักในบทบาทสำคัญนี้ และร่วมมือกันพิจารณาหลักสูตร การเรียนการสอน เพื่อเสริมการพัฒนาคนให้มีความพร้อมด้านชีวิตส่วนตัว ชีวิตคู่ ชีวิตในการทำงาน และชีวิตในสังคม ให้สามารถดำรงตนในสังคม สร้างสรรค์สังคมและประเทศชาติให้ก้าวหน้าสืบไป (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา 2530: 129)

สถาบันอุดมศึกษาจึง เป็นแหล่งผลิตและพัฒนาบุคลากร เพื่อให้ เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของชาติ มีคุณธรรม คุณภาพและประสิทธิภาพ สถาบันอุดมศึกษามีได้ทำหน้าที่เพียงสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนและสังคมเท่านั้น แต่ยังคงต้องทำหน้าที่ชี้นำสังคมและรวมทั้งผลิตบุคลากร เพื่อให้ เป็นปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาวะที่ดียิ่ง และที่พึงปรารถนาอีกด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย